онуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

урят-Монголой ҮНЭН

Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно едэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 247 (1847)
ОКТЯБРИИН 18
ВТОРНИК
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ЗОХЁОЛШОДЫЕ ОРОЛДОСОТОЙГООР УРГУУЛАН ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

...тние хүмүүжүүлгэдэ, со...шестрын морально-полити...ые бэхижүүлгэдэ, ком...гуулхын түлөө тэмсэл...э литературын ехэ үүргэ ...байһые Коммунистическэ ...оор сэгнэнэ» гэжэ уран...ой Бүхэсоюзна хоёрдохи ...ээһэн амаршалга соогоо ...оюзай Коммунистическэ ...ентральна Комитет бэшэ... Зохёол бэшэхэ мэргэжэ...үүлгэдэнь залуу уран...о саг үргэлжын туһа...үлгэ, залуу оюун бэлигтэ...скэ литературада олоор ...а Уранзохёолшодой сою...а зорилгонуудай нэгэн бо... КПСС-эй ЦК тоолоно.

...онгол литература совет...иональна литературын та...убинь болоно. Тэрэнэй ...үгжэлтэ уранзохёолшо...э ямар кадрнуудай нэмэн ...анһаа болон саашадаа ...олгоһоо нилээд дулдыда... Тиимэһээ, улам олон бо...һан литературна залуу ...тэниие ургуулан хүмүү...хай оролдолго хадаа ма...ратурын улам саашадаа ...түлөө оролдолго болоно

...урда тээхи үедэ Бурят...тературада уранзохёолшо... кадр ганса нэгээрээ нэмэ... байгаа һаа, мүнөө залуу ...лшод манайда нилээд ...һон байна. Шадабаритай ...байһанаа харуулһан нү...ай дунда үсөөн бэшэ бии ...ей Бадаев, Раиса Белогла...тилиан Бобров, Даши ... Цырендулма Дондокова, ...оржиева, Цыремпил Дор...-Ильин, Яков Липкович, ...лзытуев, Цыден-Дондог ...эгшэд муу бэшэ зохёолнуу...эг байха юм. Иимэ оюун ...залуушуулые олоор тооло...о байна.

...залуу зохёолшод хэршье ...г ехэтэй байгаа һаа, эрдэм ... ба дүй дүршэл багатай ... Тэдэнэр энээн тухайгаа ...эдэржэ, туһаламжа үзүүл...э бэшэ гуйдаг байна. Гэхэ ...спубликын Уранзохёолшо..., манай дүй дүршэл ехэтэй ...лшод залуу нүхэдтөө ту...үшөө багаар үзүүлнэ. Һая ...эхилжэ байһан залуу...Уранзохёолшодой союзда, ...эй редакцинуудта эльгээ...лнуудта заримдаа харюу ... Залуу авторнуудай зари...мэргэжэлтэй һайн заабари...һа саг соонь абадаггүй

... уранзохёолшодто комсо... организацинууд анхаралаа ...бина. Тэдэниие коммуни... хүмүүжүүлхэ, идейнэ та...атуужуулха, эрдэм мэдэ...эдхэхэ тухай комсомоль...анизацинууд юунһээшье ... оролдохо зэргэтэй.

..., залуу уранзохёолшод ха... бэшэхэ мэргэжэлээ, эр...босоролоо дээшэлүүлхын ...магай түрүүндэ өөһэдөө ...о гаргаха зэргэтэй.

... бэлиг хадаа оролдосотой...лалга, ажал хэрэгтээ дур...олоно гэжэ пролетарска ...уранзохёолшо Горький то...он байна. Зохёол бэшэлгые ... ажаябадалай зам болгон ... абабал, удхынгаа ба ...анайнгаа талаар ургахын ... оролдосотойгоор ажалла...хыень уранзохёолшоһоо эринэ. «...Уранзохёолшо хадаа һургагша болоно гэжэ таанад мэдэнэт. Һургагшадһаан үлүү ехэ юумэ мэдэдэг, шадамараар хэлэжэ шададаг хүнүүд лэ һургагша боложо шадаха байна.... Уранзохёолшо тэмсэлшэдэй түрүү зэргэдэ ябалсаха ёһотой» гэжэ Николай Островский хэлээ һэн. Уншагшадые һургахынгаа тулада уранзохёолшо хадаа өөрөө саг үргэлжэ оролдосотойгоор һуража, эрдэм мэргэжэлээ гүнзэгырүүлэн дээшэлүүлхэ зэргэтэй. Юрэнхы эрдэм болон зохёол бэшэхэ шадабариһаа гадна, уранзохёолшо хадаа марксистско-ленинскэ теориие, манай партиин түүхые гүнзэгыгөөр шудалха уялгатай гээшэ. Советскэ литературын гол арга метод социалистическэ реализмын метод мүн болоно. Тиимэһээ, энэ арга метод хадаа бодото байдалые революционноор хүгжэжэ байһан руунь, түүхэтэ үнэн зүбөөр, эли тодоор харуулхыень уранзохёолшодһоо эринэ.

Өөрынгөө зохёолнууд дотор бодото байдалые революционноор, хүгжэжэ байһан руунь зүбөөр харуулхын тулада бодото ажабайдалые уранзохёолшо һайнаар шэнжэлэн мэдэхэ зэргэтэй. Уранзохёолшо хадаа коммунистическэ общество байгуулгадань арад зондо туһалдаг, тон ехэ оролдолго хэшээлтэй тэмсэгшэ мүн гээшэ. Горький, Маяковский, Фурманов, Островский хадаа арад зоной трибунанууд, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадагшад, манай орондо социализм байгуулхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэгшэд байһан юм.

Уранзохёолшын — өөрынгөө уншагшадые һургагшын хүндэтэ ажалые шэлэжэ абаһан хүн хамаг юумээр бусадта үльгэр жэшээ харуулха зэргэтэй. Залуу зохёолшод шэлэжэ абаһан ажалайнгаа харюусалгатай ба хүндэтэй байһыень гол түлэб зүбөөр ойлгон мэдэдэг байна. Тэдэнэр өөһэдынгөө эрдэмые оролдосотойгоор гүнзэгырүүлэн баяжуулдаг, уранзохёол бэшэхэ шадабаряа дээшэлүүлдэг, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, ажабайдалдаа һайн үльгэр жэшээ харуулдаг байна. Гэбэшье, ондоо ушар заримдаа тохёолдодог, жэшээлхэдэ, уранзохёолой авторнуудбди гэжэ өөһэдыгөө нэрлэдэг зарим залуу хүнүүд оролдосотой һайнаар ажалладаггүй, муу абари зан гаргадаг байха юм.

Өөрынгөө арадай, партиин, Эхэ оронойнгоо үмэнэ харюусалгатай байха мэдэрэлые залуу уранзохёолшодто хүмүүжүүлхэ хүдэлмэреэ Уранзохёолшодой союзай, манай дүй дүршэл ехэтэй зохёолшодой болон комсомольско организацинуудай һайжаруулхань шухала байна.

Бурят-монгол литературын хүгжэлтын дутуунуудые усадхаха зорилгонууд хадаа залуу уранзохёолшодые хүмүүжүүлхэ, тэдэндэ творческо туһаламжа үзүүлхэ хүдэлмэриие нилээд һайжаруулхые эринэ. Залуу уранзохёолшодой мүнөөдэр нээгдэхэеэ байһан республиканска зүблөөн тэдэнэй зохёолнуудые шэнжэлэн хаража, тэдэнэйнь һайн, һула талануудые элирүүлхэ, залуу зохёолшодой зорилгонуудые тодорхойлхо зэргэтэй. Элдэб жанрын шэнэ, һайн һайн зохёолнуудые олон болгохо зорилгоор, шэнэ хүсэнүүдэй манай литературада бүри олоор хабаададаг болохын тулада залуу оюун бэлигтэниие хүмүүжүүлхэ талаар хэтэдэг хүдэлмэриин дутуунуудые энэ зүблөөн элирүүлхэ үүргэтэй.

КПСС-эй ОБКОМДО

...бликын культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие ниитын зүгһөө харалга эмхидхэхэ тухай

...бликын культурно-гэгээрэ...л зургаануудай хүдэлмэриин ...й дүршэлые согсолжо, тэдэ...дэлмэриие саашадань һай..., олон тоото клубууд, биб...д, Культурын байшан...торскэ нэгэдэлнүүд болон ...овконуудай хүдэлмэридэ ...һан ехэхэн дутагдалнуудые ..., колхозууд болон предприя... культурын шэнэ барилга...эхэ зорилгоор 1955 оной ок...20-һоо ноябриин 20 болотор ...кын культурно-гэгээрэлэй ...гаануудай хүдэлмэриие нии...һөө харалга эмхидхэхэ гэжэ ... обком тогтоогоо.

...урно-гэгээрэлэй эмхи зур...й хүдэлмэриие ниитын зүгһөө харахын тула иимэ хүнүүдһээ республиканска комисси байгуулагдаа: Р. С. Сафронов (түрүүлэгшэ), И. Н. Петухов, Ц. Ж. Дамдинжапов, Г. Ф. Баханов, К. М. Маланов, И. Т. Мирошниченко, Я. Д. Оршанский, Д. Д. Дугаров, Д. Н. Козловская, Г. Г. Заиграев, В. Т. Васильев.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие ниитын зүгһөө харалгада бэлэдхэхыень, тэрээниие эмхитэйгээр үнгэргэхыень КПСС-эй айкомууд, ВЛКСМ-эй айкомууд болон горкомуудые, ажалшадай депутадуудай районно, городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудые партиин обком уялгалһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Дээдэ Тушаалта господин К. Е. ВОРОШИЛОВТА

МОСКВА

1955 оной сентябриин 19-дэ Москвада гар табигдаһан Хэлсээе СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эсэслэн баталһан тухай, мүн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө, мүн Танай, господин Түрүүлэгшэ өөрынтнай үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэжэ ба һайниие хүсэжэ байһан тухайгаа эльгээһэн мэдээсэлтнай намайе тон ехээр баясуулаа.

Хани барисаан, харилсан ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай Финляндиин ба СССР-эй хоорондохи Договорой хүсэндөө байха болзорые һунааха тухай Протокол, мүн Порккала-Удд территориие Финляндида бусаажа үгэхэ тухай Хэлсээн хадаа бүхы дэлхэйн арадуудта һайн жэшээ боложо байгаа, манай арадуудай эбтэйгээр ба хани барисаатайгаар ажаһууха замда гол шата боложо үгэхэ бээ гэжэ би ехээр найданаб.

Эдэ шухала хэлсээнүүдые эсэслэн баталалгатай дашарамдуулан, Таниие ба Танаар дамжуулан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые амаршалхыемни, Агууехэ Советскэ Союзай арадуудта саашадаашье зол жаргал хүсэхыемни, господин Түрүүлэгшэ, зүбшөөгыт.

Ю. К. ПААСИКИВИ, Финляндска Республикын Президент.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Дээдэ Тушаалта господин Н. А. БУЛГАНИНДА

МОСКВА

Хани барисаан, харилсан ажаллалга ба харилсан туһалалсалга тухай Финляндиин ба СССР-эй хоорондо баталагдаһан Договорой хүсэндөө байха болзорые һунааха тухай Протоколые, Порккала-Удд территориие Финляндида бусаажа үгэхэ тухай Хэлсээе Финляндска Республикын Президентын болон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эсэслэн баталһантай дашарамдуулан, Танай хүргэһэн хани халуун баярай ба амаршалгын түлөө Танда, господин Түрүүлэгшэ, Танаар дамжуулан Советскэ Союзай Правительствода Финляндиин правительствын зүгһөө, мүн өөрһөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб.

Манай оронуудай хоорондохи хани харилсаае саашадань хүгжөөлгэдэ эдэ хэлсээнүүд ехэ удхашанартай байха гэһэн Советскэ правительствын һанамжые Финляндиин правительство гүйсэд зүбшөөнэ. Энэ хадаа манай арадуудай ба тэдэнэй правительствонуудай хоорондохи хэлбэришэгүй хани барисаанай, гүнзэгыгөөр үгээ ойлголсолгын ба үнэн зүрхэнһөө этигэлсэлгын найдамтай эшэ үндэһэниинь болоно гэжэ бидэнэр батаар найданабди.

Финляндиин правительствын ба минии өөрымни үнэн зүрхэнэй амаршалгые хүргэжэ, мүн Советскэ Союзай арадуудта амгалан байдалые ба амжалтануудые ехээр хүсэжэ байһыемнай хүлеэн абахые, господин Түрүүлэгшэ Таниие, Танаар дамжуулан СССР-эй Правительствые гуйнаб.

Урхо КЕККОНЕН, Финляндиин Премьер-Министр.

Н. С. Хрущевтой Пьетро Ненни уулзаба

ЯЛТА. Итальянска социалистическэ партиин генеральна секретарь, Италиин парламентын депутат, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй вице-түрүүлэгшэ Пьетро Ненни КПСС-эй Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевтой октябриин 15-да уулзажа, уласхоорондын байдалай ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй юрэнхы асуудалнуудаар удаан саг соо хани ёһоор хөөрэлдэһэн байна.

Н. С. Хрущев Пьетро Ненни хоёр хамта обедлээд, далайн эрьеэр ябаа.

(ТАСС).

Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд Хара далайн флодой корабльнуудта ябажа хараа

СЕВАСТОПОЛЬ, октябриин 14. (ТАСС). Нүхэд Н. А. Булганин, А. И. Кириченко, А. И. Микоян, Н. С. Хрущев Хара далайн флодой дайшалхы корабльнуудта ябажа хараба.

Парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта СССР-эй обороны Министр Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков, Советскэ Союзай Флодой адмирал Н. Г. Кузнецов, Украинын КП-гэй Крымскэ обкомой секретарь Д. С. Полянский, адмирал С. Г. Горшков, вице-адмиралнууд В. А. Пархоменко, Н. М. Кулаков ба бусад ябалсаа.

Нүхэд Н. А. Булганин, А. И. Кириченко, А. И. Микоян, Н. С. Хрущев Хара далайн флодой морягуудай дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлтэй, тэдэнэй ажабайдалтай танилсаа.

Туркменскэ литературын ба искусствын декада Москвада боложо байна

Туркмениин арад зоной культурын туйлалтануудые харалга — туркменскэ литературын ба искусствын декада октябриин 14-дэ Москвада эхилбэ.

СССР-эй Ехэ театрын филиалай зал соо олон тоото хүн зон суглараа. Баяр ёһололой оршон байдалда декада эндэ нээгдэбэ. СССР-эй ба Туркменскэ ССР-эй гүрэнэй гимннүүдэй аялга суряатан зэдэлнэ. ССР Союзай Ехэ театрын директор М. Чулаки толгойлогшотой искусствын бэлиг шадабаританай делегаци столицын уранһайханай ажал-ябуулагшадай зүгһөө Туркмениин айлшадай зүжэг нааданай эхилхын урда тээ тэдэниие амаршалба. Оронойнгоо суута театрын сценэ дээрэ туркменскэ артистнуудай айхабтар ехэ баяр омогорхолтойгоор өөһэдынгөө амжалтануудые харуулха байһан тухайдань Туркменскэ ССР-эй арадай артист А. Карлиев харюугай үгэ хэлэбэ.

«Шасенем ба Гариб» гэжэ туркменскэ национальна оперо түрүүлжэ табигдаа. Эндэ байгшад хүгжэмыень, солистнуудай ба хорой дуулахые, декорациие болон костюмуудыень һонирхожо, шангаар альга ташан угтаа.

Тус оперые туркменскэ композитор Д. Овезов, ородой композитор А. Шапошниковтай хамта зохёоһон байна. Энэ оперын либреттые К. Бурунов туркменскэ классическа литературын удхаар бэшэһэн байгаа. Энээн соонь эдир залуу хүбүүн басаган хоёрой инаг дуран тухай, үгытэй баянай илгаада эсэргүүсэн, зол жаргалай түлөө залуушуулай тэмсэһэн тэмсэл харуулагдана.

Оперын гол үүргэнүүдые театрын солистнууд — Туркменскэ ССР-эй арадай артист А. Аннакулиева, Туркменскэ ССР-эй габьяата артист К. Ризаев, артист Б. Артыков болон бусад шадамараар наадаһан байна.

И. В. Сталинай нэрэмжэтэ драматическа театр Г. Мухтаровай зохёоһон «Алланай бүлэ» гэжэ зүжэг табижа эхилһэн байна. М. Горькиин нэрэмжэтэ СССР-эй уранһайханай театрын сценэ дээрэ энэ зүжэг табигдаа.

Н. Гоголиин зохёоһон «Ревизор» гэжэ мүнхэ комедиие, В. Шекспирэй зохёоһон «Отелло» гэжэ трагедиие туркменскэ хэлэн дээрэ театрын коллектив Москвада харуулха байна.

Туркмениин урданай театрын — А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ ород драматическа театрын коллективэй репертуарта советскэ драматурги гол һуури эзэлхэ юм.

Туркменскэ дуушад, хүгжэмшэд, танцорнууд эрхим номернуудаа москвагайхидта харуулна.

Туркмениин оюун бэлиг ехэтэй түлөөлэгшэдые москвагайхидай халуунаар угтаһан ябадал—түхэл янзаараа национальна, удхаараа социалистическэ культурынь ехээр һалбаран бадаржа байһые гэршэлэн харуулна.

(ТАСС).

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой племенной үнеэдэй фермын һаалишан Долгоржап Цырендоржиева урда жэлнүүдтэ ехэ һү һаалгаар республика дотороо алдаршаһан байна. Мүнөө жэлдэ түрүү һаалишан даажа байһан 8 үнеэнэй тус бүриһөө 5080 литр һү һааба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын суута һаалишан Долгоржап Цырендоржиева.

А. Мантаевай фото.

Бичурада хүдөө ажахын выставкэ болобо

Октябрь һарын 15—16-най үдэрнүүдтэ Бичура тосхоной хэдэн километр соо гонзойһон ута үйлсэнүүдтэ хүн зон хэзээ хэзээнэйхиһээ олон, гоё һайханаар хубсаланхай дуутай шуутайнууд, ябгааршье, тэргэ морёоршье, машинаароье аймагай Культурын байшан шэглээд ошожол, ошожол байба. Тэндэ аймагай хүдөө ажахын выставкэ нээгдэһэн байгаа.

Уран зохидоор шэмэглэгдэжэ түхеэрэгдэһэн Байшангай залнуудай стенднүүдтэ мүнөө жэл аймагай колхозуудай, тракторна болон таряаналай бригадануудай, малажалай фермэнүүдэй, мүн тус тус түрүүшүүлэй туйлаһан амжалтанууд, баян дүй дүршэл харуулагдаа.

Энэ жэлдэ орооһо тарянай һайн ургаса хуряаһан Молотовой нэрэмжэтэ колхозой стенд хүнүүдые ехээр һонирхуулба. Энэ колхозой тарян ажалай хоёрдохи бригада мүнөө жэл шииг нойтоной бага байгаашье һаань, тарилгынгаа 854 гектар талмайн га бүриһөө 10 центнер, 300 гектарай га бүриһөө 13,7 центнер шэниисын ургаса хуряаһан байна. Энэ бригадынхид хайшан гээд баян ургаса ургуулааб гэхэдэ, газар элдүүрилгын, үрэһэ тарилгын, ургасын хойноһоо харууһалгын агротехникые наринаар сахина.

XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ургуулагдаһан сахарна томо томо свёклонуудые выставкэдэ орогшод ехээр һонирхожо хараа. Энэ колхоздо Христинья Перелыгинагай даажа байдаг звеногойхид 0,6 гектар дээрэһээ сахарна свёклын 82 центнер ургаса хуряаһан байна.

Ашаг шэмэ ехээр үгэдэг олон малнууд выставкэ дээрэ асарагдажа харуулагдаа. Жэшээлхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ нооһо ехээр хайшалдаг болоһон Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозһоо 85 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй, 10 килограмм нооһо үгэдэг «Советскэ меринос» үүлтэрэй нэгэ хуса асарагдаа. Энэ колхозһоо мүн 67 килограмм хүрэтэр шэтнүүртэй, 6 килограмм хүрэтэр нарин нооһо үгэдэг эхэ хонид асарагдаһан байна. Тус колхоз энэ жэлдэ хониндоо үбэл, хабар эртэ хурьгалуулаад, абаһан бүхы хурьгадайнгаа 98,3 процентые түлжүүлжэ шадаа. Тиихэдэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,3 килограмм нооһон хайшалагдаа.

«Коммунизм» колхозой һүнэй-товарна хоёрдохи фермэ выставкэдэ хабаадаха хүндэтэ эрхэ олоһон байна. Энэ фермынхид симментальска үүлтэрээр һайжаруулагдажа байһан гол түлэб нютагай үнеэдэй тус бүриһөө дунда зэргээр 1509 литр һү һаажа, аймаг соогоо түрүүлбэ. Фермын залуу һаалишан Дулма Гармаева үнеэн бүриһөө 2201 литр һү һаажа, мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Энэ фермын һү ехэтэй үнеэд выставкэдэ асарагдаа. Тугаллаад шэргэтэрээ 300 хоног соо 4,14 процент тоһолигтой 3142 литр һү һаалгаһан «Застава» гэжэ үнеэе хүнүүд илангаяа ехээр һонирхоһон, хайшан гэжэ энэ үнеэе зүбөөр эдеэлүүлэн һаадаг болоһон дүй дүршэлтэй танилсаһан байна.

Гахай үсхэбэрилхэ түсэбөө 117 процент дүүргэһэн, олон гахай шахажа, гүрэндөө тушааһан Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гахайн-товарна фермэ мүн лэ выставкэдэ хабаадаба. Энэ фермэдэ эхэ гахай бүхэнһөө 12—13 поршоонхо абажа түлжүүлһэн гахайшад бии. Колхоз энэ жэлдэ 157 гахай шахажа, гүрэндөө тушаагаа, худалдаа.

Энэ жэлэй выставкэ һайн һайн экспонадуудаар баян, хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр үнгэргэгдөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

М. Смолин.

Республикын аймагуудта үрэһэ хаалгын, солоомо һүрилэлгын ябаса тухай 1955 оной октябриин 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Үрэһэ хаалга	Солоомо һүрилэлгэ (хадагдаһан талмай дээрэхиие сомолго проц.)	Аймагууд	Үрэһэ хаалга	Солоомо һүрилэлгэ (хадагдаһан талмай дээрэхиие сомолго проц.)
Мухаршэбэрэй	81,2	48,5	Баргажанай	62,7	56,1
Кабанскын	80,6	82,3	Кударын	62,0	37,9
Иволгын	78,7	100,0	Хориин	41,1	40,9
Түнхэнэй	77,6	74,1	Байкало-Кударын	40,5	67,0
Кяхтын	77,5	62,7	Курумканай	40,3	44,0
Бичурын	70,5	30,0	Сэлэнгын	34,4	77,2
Прибайкальска	69,3	95,7	Закаменай	26,2	64,3
Заиграйн	68,9	59.4	Яруунын	24,8	51,4
Тарбагатайн	64,3	74,8	Ториин	23,7	2,0
Зэдын	64, 3	20,2	Хэжэнгын	2,0	68.9

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха

Промышленностиие саашадань хүгжөөхэ, техническэ дэбжэлтэ түйлаха, үйлэдбэриин эмхидхэлые һайжаруулха талаар шухала зорилгонуудай табигдаад байхада предприятинуудтахи партийна организацинуудай үүргэ улам дээшэлнэ. Партийна организацинуудай үүргэ ба эмхидхэхы шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партийна шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые эмхидхэхэ ба саг үргэлжэ хинаха гээшэ угаа ехэ удхашанартай.

Манай заводой партийна организаци партиин ЦК-гэй июльскэ Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха, тэрэниие нүлөө ехэтэйгээр ябуулхые оролдоно.

Партийна бюро хадаа партийна суглаан дээрэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ шухала анхаралаа табидаг болоо. Жэшээнь, тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ партийна организаци, тэрэнэй бюро шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ асуудалда анхаралаа багаар табина гэжэ шүүмжэлэгдээ һэн. Партбюро энэ алдуунуудые усадхаха, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ тушаа хэмжээ абажа, коммунистнууд нүхэд А. Васильев, П. Кокулин, В. Алексеев гэгшэдтэ партийна даалгабари үгэһэн, цехүүдтэ шалгалта хэһэн байна. Һүүлээрнь партийна бюро дээрэ главна механик нүхэр Кочуровай тоосоое шагнажа, энэ хэрэгтэ бии байһан ехэхэн дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Жэшээлбэл, модо хюрөөдэлгын цехын түхеэрэлгэнүүд, станогууд муугаар тодхогдоһон, олониинь хуушарһан байгаа. Мүн модо хюрөөдэлгын технологидо горьтойхон дутагдалнууд бии байгаа.

Партийна бюрогой үүсхэлээр заводой администраци шэнэ түхеэрэлгэнүүдые захижа абаһан, модо хюрөөдэлгын хоёр шэнэ рамануудые табиһан байна. Мүн бусад станогууд тодхогдожо, модо хюрөөдэлгын хүдэлмэри мүнөө бүхыдөө шахуу механизацилагдаа. Энэ хүдэлмэридэ коммунистнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Нэгэ үедэ заводтомнай уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигдаһан байгаа. Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхынгээ урда тээ һайнаар бэлэдхэхэ зорилгоор коммунист Драган, Суханов гэгшэдтэ даалгабари үгтэжэ, шалгалта хэгдэһэн байна. Һүүлээрнь партийна суглаан дээрэ һайнаар хэлсэжэ, ехэнүүд дутагдалнуудые элирүүлһэн ба зохихо шиидхэбэри абаһан байна.

Уралан нарижуулгын хүдэлмэриие һайжаруулхын тула тусхай тематика зохёогоод, цехүүдэй хүдэлмэришэн бүхэндэ үгэжэ танилсуулха, энэ хэрэгые саашадань һайжаруулха хэмжээ абтаа.

Коммунистнууд суглаанай шиидхэбэриие бэелүүлэн, коллективэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаа. Уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадагшадые урмашуулжа, шан барюулагдадаг юм. Нэгэ һарын турша соо хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдһөө уралан нарижуулгын 19 дурадхал ороһон байна. Эдэ дурадхалнуудай олониинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, ехэхэн хэмжээнэй мүнгэн зөөри алмагдаа. Уралан нарижуулагшад заводойнгоо шэнэ табанжэлэй түсэб табилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаба.

Парторганизаци суглаан дээрээ шиидхэбэри баталжа абахадаа тэрэнэй дүүргэлтые хангахын тула тусхай хүнүүдтэ тодорхой даалгабари үгэдэг юм. Жэшээлбэл, үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриин хэр зэргээр ябажа байһан тухай асуудал партийна бюро һаяшаг шагнаад, һүүлээрнь тус шиидхэбэриин дүүргэлтые эмхидхэхэ ба шалгаха гэжэ коммунистнууд Пестерев, Алексеев, гэгшэдтэ даалгагдаа. Мүнөө үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри урданайхиһаа ханигүй һайнаар ябуулагдажа байна. Жэшээлбэл, заводой автогараж заһабарилагдаба. Водопровод оруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Заводой цехүүд дулаалагданхай.

Заводто аюулгүйе сахиха хэрэг хангалтагүй байһан юм. Энээн тухай партийна организациин тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ онсо хэлэгдээ һэн. Суглаанай һүүлээр энэ хэрэгэй хэр зэргэ һайжаржа байһан тухай цехын начальник нүхэр Алексеевэй тоосоон шагнагдажа, ехэхэн дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн байгаа. Энэ хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха, партийна суглаанай шиидхэбэриие бэелүүлхэ хэрэгтэ бодото туһаламжа үзүүлхын тула коммунист Рымаревта партийна даалгабари үгтэһэн байна.

Партийна бюро партийна суглаанай болон партийна дээдэ органуудай шиидхэбэриин дүүргэлтые саг соонь эмхидхэдэг, хиналта хэдэг болоһоной ашаар предприятяа жэгдээр хүдэлгэдэг, һара болон квартал бүхэнэй түсэбые саг болзор соонь дүүргэдэг боложо шадаа. Үйлэдбэриие үргэнөөр механизацилха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэһэнэй ашаар табанжэлэйнгээ түсэбые тус заводой коллектив болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Тиигэбэшье, баталжа абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хангаха талаар парторганизациин хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон. Партийна бюро энэ хэрэгтэ үсөөн коммунистнуудые хабаадуулна, олон коммунистнууд партийна даалгабари үгы байдаг. Партийна суглаанай шиидхэбэриин хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хүтэлбэрилхы коммунистнуудай—заводой директор, цехүүдэй начальнигууд болон бусад хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоое партийна бюро дээрэ үсөөн шагнана.

Заводоймнай коллектив предприятиингаа шэнэ табанжэлэй түсэбые ажалай болон политическэ ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр зохёон батална. Партийна организаци заводой хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл оролдолгые үргэнөөр дэмжэхэ, ниитэ-политическэ хүдэлмэрсэ улам һайжаруулха, тэрэниие зорилго түгэлдэр, нүлөө ехэтэй болгохын түлөө коммунистнуудай эршэ хүсые элсүүлхэ зэргэтэй.

М. Малышев, Улан-Удын модоной заводой партийна организациин секретарь.

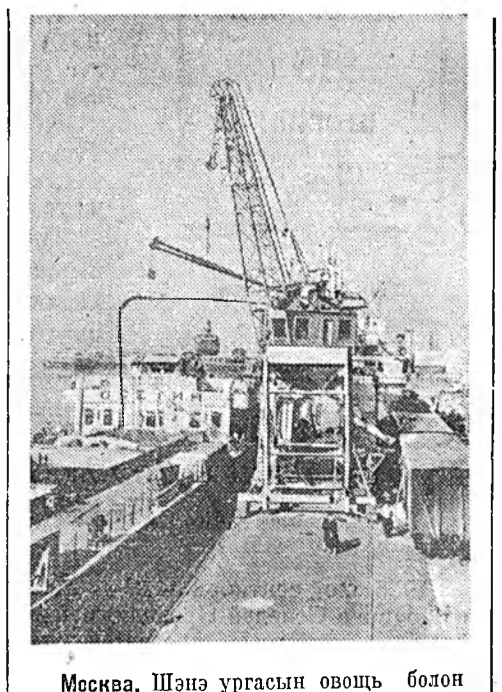

Москва. Шэнэ ургасын овощь болон ороһо таряа шэрэһэн суднанууд ороной элдэб заха хизаарһаа столицын урда талын портдо үдэр бүри ерэжэ байдаг. Ороһо таряа суднануудһаа буулгалтые хүнгэдхэхын тулада портальна крануудһаа гадна, ороһо таряа буулгадаг пневматическа түхеэрэлгэнүүд мүнөө жэлдэ хэрэглэгдэдэг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: столицын урда талын портдо. «Осетия» гэжэ теплоходһоо кубанска шэнииэ буулгагдажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ

Галуута-нуурай рудоуправлениин шахтануудай коллективүүд КПСС-эй XX съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха гэжэ шиидэнхэй. Шахтануудай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, шахтёрнууд ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэнэ.

Рудоуправлениин № 2 шахтын коллектив арадайнгаа ажахыда нүүрһэ үгэхэ һара бүриингөө түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Июнь һараһаа эхилжэ тус шахтынхидай хүдэлмэридэ эрид хубилалта хэгдээ. Ушарынь — нүүрһэ малтаха ба тэрэниие газар дээрэ гаргаха талаар ажал ехэтэй хүдэлмэри механизацилагдаһан байна. Тэрэшэлэн үйлэдбэриин зарим процессүүдтэ шэнэ технологи нэбтэрүүлэгдэнэ. Тэрэнэй ашаар нүүрһэнэй 160 метр утатай уурхайе хоёр халаан соо заһабарилдаг байһанаа мүнөө нэгэ халаан соо заһабарилна.

Шахтын түрүү механизаторнуудай нэгэн нүхэр Покацкий өөрынгөө зохёоһон уралан нарижуулгын дурадхалаар нүүрһэ гаргадаг транспортёрые шэнэдхэн хубилгажа, бүтээсэень нилээд дээшэлүүлжэ шадаа. Тиин 80 метр утатай 2 транспортёрой орондо 160 метрын нэгэ транспортёр табиһан байна. Энэ механизациин ашаар транспортёрто хүдэлжэ байһан хэдэн хүнүүдые сулөөлжэ, ондоо ажалда табиха арга олдоо. Мүнөө нүхэр Покацкий управлениин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн техническэ һуралсалда хабаададаг бусад шахтануудай 30 гаран механизаторнуудтай заняти үнгэргэнэ. Тиин шахтануудай механизмуудые харууһалгаар өөрынгөө баян дүй дүршэлые эндэ һуралсагшадта дамжуулан үгэнэ.

№ 2 шахтын коллектив социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, нүүрһэ малтаха август, сентябрь һаранuудайнгаа даалгабариие холо үлүүлэн дүүргээ.

Д. Шадонов.

Эмхидхэлэйнь хүдэлмэри хэзээ болотор үргэлжэлхэ юм?

Политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна общество болбол ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлгэдэ, ороной политическэ ба культурна ажабайдалые саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг гэжэ мэдээжэ. Тиимэ туладань КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой V пленум Бүхэсоюзна обществын Бурят-Монголой отделениин хүдэлмэри тухай асуудал тусгаар зүбшэн хэлсээд, хүдэлмэриень һайжаруулха зорилгонуудые хараалһан шиидхэбэри абаһан байна.

Обществын Бурят-Монголой отделени энэ шиидхэбэриие бодотоор бэелүүлэн, һүүлэй үедэ зарим тэды хүдэлмэри хээ. Хэдэн районнуудта шэнэ отделенинүүд, тэрэ тоодо Городской, Железнодорожно ба Пригороднэ районуудта иимэ отделенинүүд эмхидхэгдээ.

Железнодорожно райондо обществын отделени байгша оной июль һарада эмхидхэгдэһэн байна. Тус отделениин пленум правлениин составые 11 хүнһөө бүридүүлэн һунгаа һэн. Отделениин правлениин түрүүлэгшээр Ажалай резервүүдэй управлениин начальнигай орлогшо нүхэр Прокопьев, тэрэнэй орлогшоор Железнодорожно техникумэй багша нүхэр Извеков, харюусалгата секретаряар ПВЗ-гэй партийна библиотекые даагша нүхэр Боболева гэгшэд, гэшүүдээр партиин Железнодорожно райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Тарасов болон бусад һунгагдаа. Научно-техническэ, ниитэ-политическэ ба естественно-научна секцинүүдые эмхидхэхэ шиидхэбэри президиум абаһан байна. Научно-техническэ секциин түрүүшын суглаан боложо, нүхэр Кладити гэгшые секциин бюрогой хүтэлбэрилэгшөөр һунгаһан, уншагдаха лекцинүүдэй тематика тухай, хэнэй ямар темээр лекци бэлэдхэхэ тухай зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Тэрэ суглаанһаа хойшо оройдоол хоёр лекци бэлэдхэгдэһэн мүртөө текстнь секциин бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээгүй, рецензидэ үгтөөгүй. Мүн ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлгээр энэ секциин гэшүүд мүртэй хүдэлмэри хээгүй. Тус секциие хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Кладити научно-техническэ пропагандые һайжаруулха тушаа эдэбхи оролдолго гарганагүй.

Ниитэ-политическэ секциин ажал хүдэлмэриие хаража үзэхэдэ, мүн биратай юумэн үгы. Тус секциин хүтэлбэрилэгшэ партиин Железнодорожно райкомой секретарь нүхэр Курдюков отделенидэ ямаршье даалгабаритай байһанаа мүнөө хүрэтэр хүсэд мэдэдэггүй, өөрысэнь тус секциин хүтэлбэрилэгшэ болгожо һунгаһаниеншье мартажархиһан байгаа. Теэд нүхэр Курдюковые идеологическа хүдэлмэриин энэ шухала участогые хэнһээшье үлүүгээр хүтэлбэрилхэ гэжэ хүлеэмээр байгаа.

Естественно-научна секци бии болгогдоо гэжэ тоологдодог аад, оройдоо хүдэлмэри хээгүй, нэгэшье лекци бэлэдхээгүй.

Обществын районно о[...] харюусалгата секретарь н[...] Боболева ямаршье ул[...] юушье хэхээ һайса мэдэ[...] ци тон үсөөн уншагдана [...] лекторинүүд районой то[...] предприятинуудта эмхид[...] Отделениин бии болоһо[...] хойшо 30 хүн обществын[...] болгон абтаһан байна. Зэ[...] райондо хэдэн зуугаад ин[...] техническэ хүдэлмэрилэгш[...] лээд олон медигүүд, багш[...] бусад мэргэжэлтэд хүдэ[...] байдаг. Тэдэниие общест[...] шүүд болгохо тушаа хүдэ[...] лаар ябуулагдана. Гансал[...] Боболева зарим мэргэ[...] хаа яахан хөөрэлдэдэг, об[...] гэшүүд болохыень тэдэнд[...] хадаг юм. Правлениин бус[...] бэрилэгшэд энэ шухала хэ[...] харалаа табидаггүй.

Отделениин хүтэлбэри[...] үүсхэлээр нэгэшье лекци р[...] үгтөөгүй. Тэдэнэй уншаһа[...] дэ обществын хүтэлбэри[...] нэгэниинишье байжа ш[...] уншагдаһан лекцинүүдэй [...] дутагдалтай байһаниинь эл[...] дэнэгүй. Эмхидхэлэйнь хү[...] мүнөө хүрэтэр үргэлжэлһээ[...] шье гэшүүдтэй байһанаа [...] отделениин правлени хүсэд[...] гүй. Мүн обществын гэшүү[...] шэнээр ороһон залуу [...] пропагандистска мэргэжэ[...] шэлүүлхын тулада методи[...] дэлмэри эмхидхэгдэнэгүй. [...] вын зарим гэшүүд хуушан [...] дээ мүнөө хүрэтэр һэлгээгү[...] һаар.

Правлениин түрүүлэгшэ [...] Прокопьев отделениингээ [...] риие һайжаруулха тушаа [...] абанагүй. Нүхэр Прокопьев[...] рюусалгатай партийна бо[...] тынгээ даалгабарида эдэб[...] досогүйгөөр хандана. Хаа[...] ниин суглаанда байлсаха[...] эмхидхэлэй хүдэлмэри тэрэ[...] Тэрэнэй орлогшо нүхэр [...] һунгагдаһанһаа хойшо об[...] правленидэ нэгэшье ерээгүй.

Обществын Железнодоро[...] делениин гурба һарын тур[...] эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэри[...] гээдүй байхые мэдэбэшье һ[...] ществын республиканска о[...] шье, мүн партиин Железно[...] райкомшье энэ отделениин[...] мэридэ ёһотой туһаламжа [...] гүй. Партиин райкомой с[...] нүхэр Курдюков өөрөө тэрэ[...] секциень даажа байһаншье[...] отделениингээ хэдышье гэ[...] тэндэ ямар ажал хүдэлмэр[...] дэжэ байһые мэдэнэгүй.

Обществын гэшүүд К[...] ЦК-гэй июльскэ Пленумэй [...] бэринүүдые, Коммунистическ[...] тиин түүхые болон теориие [...] гандалгада эдэбхитэйгээр х[...] ха зэргэтэй. Тиихын тулада [...] делениин хүдэлмэриие һай[...] ха тушаа эрид хэмжээ [...] болоо.

Д. Чи[...]

Холын хараата асуудалнуудта гол анхаралаа табиха

«Красный партизан» колхозой парторганизациин тоосоото-һунгалтын суглаан һаяхан болобо. Тоосоото үе соо партбюрогой хэһэн хүдэлмэри тухай элидхэл парторганизациин секретарь нүхэр А. Белоусов хэбэ.

Тус парторганизаци тоосоото үе соо партийно-политическэ болон партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие нилээд һайжаруулһан байна гэжэ элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн коммунистнууд тэмдэглээ. Партийна суглаанууд хаһа саг соогоо боложо, тэндэ ажахын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа.

Партийна организаци коммунистнуудаа ажахын эгээн шухала газарнуудта хубаарилан табиһан байна. Жэшээнь, артелиин ажахын шухала һалбари болохо малажал дээрэ парторганизациин олонхи коммунистнууд ажаллана. Тэдэнэр малажалаа хүгжөөхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн оролдолго гаргаа. Тиигэжэ тус колхоз ажахын үнгэрһэн жэлдэ малажалаа хүгжөөхэ түсэбөө бүхы түрэлэй малаар амжалтатайгаар дүүргэбэ. Хэрбээ колхоз урзанда жэл эдлүүриин газарай 100 гектарта 84 килограмм ноһо абаһан һаа, ажахын үнгэрһэн жэлдэ 133,3 килограмм ноһо хайшалаа. Урзанда үнеэдһээ һү һаалга 4,5 центнер байһан һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 14,8 центнер болобо.

Ажахын эдэ амжалтануудые туйлалгада парторганизаци тон ехэ үүргэ гүйсэдхөө. Малажал дээрэ хүдэлмэрилдэг коммунистнуудай олониинь ажалай түрүүшүүл юм.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд партийна организациин хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элирүүлэн шүүмжэлбэ.

Колхоз энэ жэлдэ ороһото культурануудай бирагүйхэн ургаса хуряагаа. Тарянажалай бригадануудта ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд болзор соогоо үнгэргэгдэдэггүй, ажахын шухала хүдэлмэринүүд удаардаг байгаа. Партийна организаци эдэ дутагдалнуудые саг соонь обёоржо, усадхахын тула зохихо хэмжээ абажа шадаагүй гэжэ коммунистнууд Москвитин, Сутурин, Гомбожапов гэгшэд шүүмжэлээ.

—Колхозникуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэмнай партиин айкомой пропаганда ба агитациин таһаг, мүн аймгүйсэдкомой культурын таһаг багаар туһална,—гэжэ коммунист Козлов шүүмжэлбэ.

Тоосоото-һунгалтын суглаан эмхитэйгээр үнгэрөө. Коммунистнууд колхозойнгоо ажахы хүгжөөхэ талаар холын хараата асуудалнуудта шухала анхаралаа табихыень шэнээр һунгагдаһан партбюродо хүсэбэ. Суглаан дээрэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые шууд усадхалгада зорюулагдаһан тогтоол абтаба.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

Хориин аймаг.

Далайн хойтохи түрүү колхоз

(Ажахын жэлэй зарим дүнгүүдһээ)

Аймагай Культурын байшанда харуулагдаһан һүүлшын киносеанс дүүрэжэ, электрын гэрэлээр яларан байһан үйлсэнүүдээр хүхюутэй, шууяатай хүнүүд гэр гэртээ бусанад. Мүльһэн дороһоо загаһа бариһан һүүлшын үдэрнүүдэй үрэ дүнгүүдээр урмашаһан загаһашадшье тэрэ үдэшэ ажалаа орой дүүргээ һэн.

Гэбэшье, КПСС-эй Хойто-Байгалай айкомой бюро заседаняа үшөөл үргэлжэлүүлһээр байба. Загаһа барилга эрхилдэг Молотовой нэрэмжэтэ колхозой байдал тухай бюрогой гэшүүдтэ мэдээсэһэнэйгээ һүүлээр КПСС-эй айкомой секретарь тус артелиин түрүүлэгшын тушаалһаа Ключеровые гаргаад, артелиин байдалые богони болзор соо заһан заларуулха шадабаритай коммунистые тэрэ колхоздо хүтэлбэрилэгшөөр эльгээхэ гэһэн дурадхал оруулба.

Бюрогой гэшүүд энэ дурадхалыень нэгэн һаналаар дэмжэжэ, хэдэ хэдэн коммунистнарай ажалай болон политическэ шанарые, даалгагдаһан участогуудтаа тэдэнэй дүүргэдэг бодото хэрэгүүдые али бүхы талаһаань хараба, гэбэшье, ургажа ябаһан, үүсхэл һайнтай партийна хүдэлмэрилэгшэ мүн гэжэ коммунист А. К. Корытовай кандидатура дээрэ тогтоһон юм.

Ямаршье бэрхэшээлнүүдтэй дайралдабал тэрэниие дабан гарахаар найдуулан, Алексей Константинович Корытов КПСС-эй айкомой бюрогой гаргаһан шиидхэбэриие, түрэл партиингаа даалгабариие хүндэтэйгээр хүлеэн абаа бэлэй.

Артелиин ажахые ябашье хүл дээрэнь табиха шэнэ уялгаяа дүүргэн Алексей Константинович далайса ехэтэйгээр ажаллахаар Дээдэ Заимка тосхондо 1954 оной хабар ерээ һэн.

Молотовой нэрэмжэтэ артелиин гэшүүд нүхэр Корытовые халуун, дулаанаар угтаһан байгаа. Юундэб гэхэдэ, шадабаритай хүтэлбэрилэгшын ударидалгаар ажахыгаа улам хүгжөөхые тэдэнэр хүсэһэн байгаа бшуу. Алексей Константинович Корытовые колхозойнгоо түрүүлэгшээр тэдэнэр нэгэн һаналаар һунгаа һэн.

Тэндэхи байдалтай танилсаһанайнгаа һүүлээр загаһа барилгын хэрэгсэлнүүдые худалдажа абаха, загаһанай олзоборилго эрхилхэ бригадануудые болон звенонуудые нэмэжэ эмхидхэн, ажахые һайжаруулха асуудалые правлениин заседани дээрэ тэрэ табиба. Теэд энэ хэрэгтэ мүнгэн зөөри ехээр гаргашалагдабашье, тэрэнээ харюулхагүй ха гэжэ айһан правлениин зарим гэшүүд энэ асуудалые арсаха янза үзүүлһэн байгаа.

Энэ мэтын бэрхэшээлнүүдтэй дайралдабашье, артелиингээ олониитэ эдэбхитэдтэ түшэглэһэн нүхэр Корытов эмхидхэхы шадабаряа улам зоримгойгоор харуулаа һэн. 1954 оной хабар, зунай үедэ далай соо загаһа бариха 85 мянган түхэригэй губшуур, 6 мянган метр капрон гүльмэ, 10 морииной хүсэтэй моторно 2 онгосо худалдажа абаһан ба тус бүридөө 120 центнер ашаа зөөхэ 2 онгосо, губшуур табилгын 4 онгосо, уһан соо табижа загаһа бариха 1 губшуур болон бусад хэрэгсэлнүүд артелиин гэшүүдэй хүсөөр түхеэрэгдэһэн байгаа. Загаһа барилгын бригаданууд, звенонууд шэнэдхэгдэһэн, мүн нэмэжэ эмхидхэгдэһэн, дүй дүршэл ехэтэй загаһашад олоороо далай дээрэ гаргагдаһан юм.

Загаһашадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри шангадхагдаһан, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые эрид дэбжээхэ тушаа Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын табиһан асари ехэ зорилгонууд тухай хөөрэлдөөнүүд хододоо үнгэргэгдэдэг болоһон байгаа.

Эдэбхитэдтэ түшэглэхэ, олониитэтэй холбоо барисаагаа улам бэхижүүлхэ, тэдэнэй эрилтэнүүдтэ һэргэлигээр хандаха, хүнүүдые һурган хүмүүжүүлхэ ба хүнүүдһээ өөрөө һуралсаха гээшэ ажалай амжалтануудай гол нүхэсэл болодогынь мэдээтэй. Энэ ушар Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Корытовай ажал ябуулгын жэшээ дээрэһээ элирнэ. Коммунистнууд болон комсомолецууд ажахын харюусалгата участогуудта табигдаһан, хүнүүдэй харюусалга дээшэлүүлэгдэһэн, шухала болоһон асуудалнууд партийна ба комсомольско суглаанууд дээрэ табигдадаг, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууд дары зайсуулагдадаг болоһон юм. Загаһашадай болон малшадай хоорондо социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэдэг, амжалтата ажалайнгаа түлөө түрүүшүүл урмашуулагдадаг, тэдэнэй дүй дүршэл олоной шадабари болгогдодог заншал тогтоогдоо һэн.

Шэнэ түрүүлэгшын хүтэлбэрилжэ эхилһэн 1954 он—Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо ехэ олзо доход оруулһан урагшатай жэл болоо. Загаһа барилгаһаа 1.574.733 түхэриг, хүдөө ажахын ба малажалай продуктнуудые худалдалгаһаа 200 мянга шахуу түхэриг абтаа.

— Манай артельдэ үзэгдөөгүй ехэ олзо оруулһан жэл 1954 он болоно. Олзын хубаагдаад байхада 5—8 мянган түхэригһөө бага абалитай хүн байгаагүй бэлэй, — гэжэ тэндэхи загаһашад омогорхон хэлсэнэ. Түрүү загаһашад А. И. Болдаков, С. В. Ключеров, С. И. Болдаков, В. А. Березовская, Е. С. Хамуева болон бусад тус бүридөө 10 мянга гаранһаа 30 мянга гаран түхэриг олоһон юм. Загаһа барилгын жэлэй түсэбые 161 процент дүүргэһэн энэ колхоз 1954 ондо рыбакколхозсоюзай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байгаа.

Туйлаһанаараа һанаагаа амараагүй тус артелиин гэшүүд хүдөө ажахые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ талаар КПСС-эй ЦК-гэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон колхозоо олзо ехэтэй, олон һалбарита ажахы болгохо гэжэ шиидэһэн байна. Загаһа барилгын хүдэлмэриие үшөө ехээр хүгжөөхэһөө гадна, малай тоо толгой олошоруулха, тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ зорилго табигдаа. Тиин малажал дээрэ түрүүшын амжалта туйлагдаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Ажахын жэл соо үнеэн бүхэнһөө 1107 литр һүн һаагдаба. Энэ талаар тус колхоз гансахан аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээ бэшэ, харин республика доторoo түрүүшүүлэй нэгэн болобо. Энээнэй ашаар һү тушаалгын гүрэнэй түсэб аяар июль һарада дүүргэгдээд, нилээд ехэ һүн гүрэндэ худалдагдаа. Малажалай продуктнуудые худалдажа 11.823 түхэригэй олзо мүнөө оруулагдаад байна. Жэлэй эхинһээ хойшо адуу малайнь тоо толгой 35 процентээр олошоруулагдаа.

Һайн байрагүйгөөр, элбэг хүрэхэ тэжээлгүйгөөр малые һайнаар үсхэбэрилхын аргагүй. Энээниие һайнаар ойлгоһон Молотовой нэрэмжэтэ артелиин гэшүүд үнеэдэй байха типовой байра баряа. Тэндэ кормозапарник, силосно барилганууд түхеэрэгдэбэ. Силос даралгын түсэб бүримүһэн дүүргэгдэнхэй. Холын хойто зүгэй эрхэ байдалда ургуулагдаһан кукурузын ногоон эшэ намаа гол түлэб силос болгогдоһон байна. Мүн бусад тэжээлнүүдшье яһала элбэгээр бэлэдхэгдээ.

Дээдэ Ангарын эрье зубшаһан үзэсхэлэнтэ һайхан нютагта—Дээдэ Заимка тосхондо тус артелиин центр оршон байдаг. Энэ хадаа болбосон түхэлтэй тосхонуудай нэгэн болоо. Һайн хашаа ба хорёо хото түхеэрэлгэтэй нэгэ янзын байшангууд бодхоогдоо. Хойто-Байгалай аймагта тон түрүүн, 1954 ондо ашаглалгада оруулагдаһан электростанциин хүсөөр хүдэлдэг пилорама барилгын модо элбэгээр гаргана. Радиоузел мүнөө жэл баригдажа, колхо[...] дай байһан гэр бүхэндэ ради[...] гарна. Колхозой клуб бариха[...] бэлдэгдээ, шугы бургааһан [...] рөө малтагдажа, стадионой [...] сэбэрлэгдэнхэй.

Ниитын ажахын һалбаран[...] хэтэй, олзо доходой ургахата[...] та колхозникуудай ажабайда[...] ехээр һайжарна, тэдэнэй ку[...] хүгжэнэ. Олонхи гэшүүдынь [...] приёмник, патефон, велосипе[...] шанартай гэрэй эдлэлнүүд [...] хубсаһа худалдан абана. [...] нүүд, журналнууд, номууд [...] шадай хэрэглэдэг тон ту[...] эрилтэ болонхой.

Нютагай Соведүүдтэ һунга[...] дай болохоло ажалшадай [...] дуулай аймагай Соведэй де[...] кандидадаар нүхэр Корытови[...] ниитын дэбжүүлһэн ба тэрэ[...] лөө голосуудаа нэгэн һанала[...] һэн ушар—шэнэ түрүүлэ[...] ажал-ябуултые эгээл үндэрэ[...] нэһэн баримта болоно.

Советскэ Союзай Комму[...] скэ партиин XX съездын хүн[...] социалистическэ мүрысөөндэ [...] соһон Молотовой нэрэмжэт[...] лиин загаһашад ба малшад[...] мэриингөө эршые улам шанга[...] ажахыгаа республика доторо[...] рүү артельнүүдэй нэгэн б[...] түлөө эрид шууд тэмсэнэ. [...] нүхэр Корытов Молотовой нэ[...] тэ артелиин ажахын хүгжэлг[...] хабтар ехэ аша габьяатай. [...] ажахыда манай партиин э[...] олон мянгаад патриодууд [...] Алексей Константинович К[...] өөрынгөө нангин уялгые [...] хүндэтэйгөөр бэелүүлнэ.

И. ДЕНИ[...]

ЛИТЕРАТУРНА ХУУДАҺАН

★ ★

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ

Басаганда

I

Бүхэл тоо байна даа гэлсэн
Бүхэли һүни һуугша һэмди.
Маяковский тужай үзэһэнөө хэлсэн
Мартагдашагүй шүлэгынь уншагша һэмди.
Намда тэрэ саг нангин лэ:
Намжаа хабар...
Экзамен...
Аттестат.
Харгы замнай хахасаа һэн!
Хаана мүнөө сэнгэлгэдэ гараад,
Харахан нюдөөрөө шэртэн, шэртэн
Харанабши хомхойгоор оршон тойрон.
Аудитори соо конспектоо дэлгэзн,
Али бэшэнэ гүш лекци һонирхон.
... Зорюута тоо дээрэ һуугша бэлэйб,
Зорюута тодоор Маяковскиие уншагша бэлэйб.
Харахан нюдэдыш алдангүй харагша һэм,
Халуухан амисхалыеш
зүрхөөрөө шагнагша һэм.
Мартаа гүш суг ябадагаа,
Магад һанадаг ааламши заримандаа
Алгебрын тоо яашье ядадагаа,
Арсадагаа
кинодо ошоё гэхэдэм...
Тоом тоомоор Маяковскиие уншанаб.
Толгойгоо маажан тоо дээрэ һуунаб.
Тойроод хэншьегүй...
хэниишьеб хүлеэгшэб.
Хэтым нүхэр!
Шамайе бэшэ гү?

II

Уулзаха саг ерэхэ гү гэһэн
Ухаандаа асуудал оло табидагби.
Сээжынгээ оёор тэсэнгүй уудалан
Сэбэрхэн дүрыеш ходо харадагби.
Хабарай һүниин хаһа болоходо,
Харалсаха саг ерэхэ аалам...
Волгын Донтой уулзажа байхада,
Бодоод үзыш,
бидэ уулзахагүй аалди?

Почтальон

...сумаа зүүнхэй
...айлаар ябанал
...ндэ хүлеэлгэнхэй
...залуу почтальон.
...аан»—телеграмма ерэнэ
гү,
...хододоо хүргэдэг юм.
...айна гү, һүни гү
...ыень олодог юм.

«Амгалан бэлэйт» гэжэ
Амаршалдаг хүниие зантай юм.
Залуушуулые хараад шогложо
«Зай, үнөөхиһөөш бии» гэдэг юм.
Зузаан сумаа зүүнхэй
Зулан айлаар ябанал
Хүн бүхэндэ хүлеэлгэнхэй
Хүндэтэй уряалтай почтальон.

Намарай лирикэһээ

***

Саһан шэнги үдхэн хюруу унан
Сабшагдаһан дайдын нюруу мүнгэлнэл.
Хүйтэн амитай манан тунан
Хүрөөдүй газарые дулаалан жэгнэнэл.

Түрэл дайдатайм ганганан хахасажа,
Түрүүшын һүрэг галуунууд арилнал,
Набшаһан шара шэрээ сасажа,
Намар-зурааша намайе угтанал.

***

Адхарна үдэр бүри һар шэрхэн
Аадаршье бэшэ, бороо хэбэртэй.
Огторгой—оёороо соорһон торхо
Олон ондоо зантай аад түбэгтэй.

Хуряаха таряа норгоод һайса,
Хурын үүлэн арилна, задараад,
Ажал байлгаһандань тэрээндэ байза
«Акт бэшэхэм» бригадиртай хамтараад.

★ Залуу уранзохёолшодой республиканска зүблөөн мүнөөдэр Улан-Удэдэ нээгдэхэнь.
«Бурят-Монголой үнэн» газетын редакцида залуу бэшэгшэд зохёолнуудаа хододоо эльгээжэ байдаг.
Тус зүблөөнтэй дашарамдуулан тэдэнэй зохёолнуудһаа энэ хуудаһанда толилбобди. ★

Андрей МАНГАТХАНОВ

Студентнэрэй дуун

Удаан бэшэ болзороор
Улан-Удэдээ байнабди:
Агроном, багша болохоор
Ага, Зэдэһээ ерээбди.
Эрмэг шулуун харгытай
Эрдэмэй хадые дабахабди.
Эдир хатуу зоригтой
Эжы, абын хүүгэдбди.
Элбэг таряа ургуулхаар
Эрдэм бэлиг олохобди.
Эхэ ороноо суурхуулхаар
Эрхим хүнүүд болохобди.

Эрмэг шулуун харгытай
Эрдэмэй хадые дабахабди.
Эдир хатуу зоригтой
Эжы, абын хүүгэдбди.
Колхоз нютагтаа бусахаяа
Хэдэхэн жэлдэ һурахабди.
Хамтын хэрэгтэ барандаа
Ханшыгаа шаман орохобди.
Эрмэг шулуун харгытай
Эрдэмэй хадые дабахабди.
Эдир хатуу зоригтой
Эжы, абын хүүгэдбди.

Ц. ДОРЖИЕВ

ЗАЛУУ АДУУШАН

Үнэгэнэй харанхы
маряан, мүлхин үнгэрөөд,
Үүрэй толон
туяаржа эхилээ һэмээхэн.
Адуун һүрэгөө
эрьен, тойрон хатаргаад,
Ардаг борынгоо
амыень татаба хүбүүхэн.
Шугын захаһаа
шонын нюдэд ёлогошоод,
Адуун һүрэг
Айн һүрдэн хүлгэшөө.
Ульгам бороёо
хэды дахин ташуурдан,
Урагшаа шуумайба
бүргэд шэнгеэр адуушан.
Арюухан тунгалаг
агаар зэдэлэн
Удаа дараа
буугай абяан нэрьешоо.
Манаанай адуунда
добтолһон үлэн шоные
Мэргэн буудалгаар
морин дээрэһээ унагаагаа.
... Үдэр болохын
тэмдэг дохёо үгэжэ,
Борохон жэргэмэл
баярай дуугаа татаба.
Үглөөнэй манан
өөдөө хөөрэн дэгдэжэ,
Үндэр хадын
үбсүүн дээгүүр һолжорбо.

Р. МУНКОЕВ

ХОНИШОН

Дун сагаан хонид
Дүүрэн хэбтэнэ хорёодоо,
Эзэн хонишон баяртай
Энеэбхилнэ нюдөөрөө.
«Хонин һүрэг олзотой,
Колхоз, совхоздоо туһатай.

Жэлһээ жэлдэ таанадаа
Жэгдэ таргаар харахаб.
Энэ минии хүсэл,
Эрхим хүнэй ажал» —
Гэжэ тэрэ һанана,
Гэнтэ яаран гэшхэлнэ.

Ш. ДУГАРОВ

НАМАР БОЛОБО

Үглөөгүүр. Газаа хюруу —
Үлгэн дэлхэй сагаан.
Үүрэй толон яаруу,
Үнгэ татаад гэгээн.

Таряа тушаалга дүүргэзд,
Малай байрые бушуу

Баатар ажалшад эршэдээд,
Барижа оробо шамдуу.
Хони ямаад хонолгодо
Хорёо соогоо тэнюун.

Хүнэгөөр һүн билтараад,
Хүүхэн амараг хүхюун.

★ ★

Һайн нүхэр

Бригадир Санжын һэрихэдэ үнөө бүрэнхы байба. Теэд тэрэ эртэ гэжэ хэбтэнгүй, хүнжэлөө һэхэжэ хаян, һуга харайжа бодоно. Томо горшоогтой тулга доро гал сахээр түлижэ, сай табижархёод:

—Бодогты-ы,—гэжэ хашхарба. Залуу хүгшэн илгаагүй бодожо, ажалай сүлөөгүй үдэр эхилнэ. Гансал түрүүшынхеэ үбһэшэн боложо гараһан Рэгзэн бригадирай «бодогты» гэжэ хашхархыень дуулахадаа, үһэнинь эрзэгэд гэһэндэл боложо, хүнжэл руугаа саашаа шургана. Хоёрдохи жэлээ үбһэндэ гараһан Зүгдэр нүхэрөө һэрюулжэ ядажа тухашарна.

—Зай, бодыш даа. Хэды дахин ооголуулхаяа һанаа хүмши,—гээд хушалтыень һэхэхэдэнь, нойрмоглон «ни-ни!» гэжэ гэншээд, хушалтаяа һөөргэнь татажа, дахин унташана. Тиихэдэнь Зүгдэрынь:

—Бодохо һаа бодо. Моридтоо ошоё,—гээд, унтаатай Рэгзэнээ бодхон һуулгажархина. Тэрэнь дутуу угаалгаһанһаа һааритажа ябаһан гарайнгаа араар унтаатай нюдөө аршажа, амтатайханаар эбһээлээд:

—Зай, бодохоб,—гэнэ. Нюдэдөө хараха гэхэдэнь аргалтаад лэ анилдана. «Гэртээ юһэн час болотор унтахада хэды һайн һэм даа. Мүнөө наранאיе гараагүй байна ха юм. Ямар эртэ бодхоохоёо һанана гээшэб» гэжэ һанаад, Зүгдэрэйнгөө отогһоо гарамсаар һөөргөө унташана.

Рэгзэн бодоо тэжэ һанаад, Зүгдэрэй дуу гараһаар ерэхэдэнь харин нүхэрынь унтаатай.

—Һэ, хайшан гэжэ хүн бодхоохо юм. Рэгзэн, өө Рэгзэн, бү гомодоорой, бодоолгүй һаашни тархи дээрэшни уһа адхахамни.

Рэгзэн иигэжэ хэлэхыень дуулабашье, «яатараа бэрхэлхээ юмши. Ёһоор адхахаш даа, зүрхэлхэгүй байхаш» гэжэ һанаад, абяагүй хэбтэнэ.

—Дуулана гүш? Бү гомодоорой,—гээд, хүзүү руунь шанагатай уһа шожогоносо адхажархиба.

—Тэшшээ—ээ даа. Нүхэр, дайралдахал байхаш,—гээд, Рэгзэн һуга харайжа бодоно. Тиигээд Зүгдэрэйнгөө отогһоо гүйжэ гарашахадань яахашье аргагүй үлэшэбэ.

***

Үдын хойно халуун бууураагүй, наран шангаар шарана. Үбһэшэд эдеэлээд, хүдэлмэридөө гарахаяа түхеэрнэ.

—Зай хүбүүд, ябагты, моридоо бараад ерэгты,—гэжэ бухал оруулдаг Дулсан носолдожо, хүхижэ байһан Рэгзэн Зүгдэр хоёрто хэлэнэ.

Моридоо бараад, тушааень тайлажа байхадаа Рэгзэниинь:

—Зүгдэр, үдэртөө ургэһэншни хүрэнэ гү?—гэнэ.

—Хүрэнэ. Үшөө ямараар хүрэнэ гэжэ һанаабши.

—Минии баһа. Бригадирнай дан эртэ бодхонол даа.

—Теэд тиигээгүй һаань нормоёо дүүргэхэгүй байгаа ха юмбибди. Хойто жэл волокушаар үбһэ зөөдэг болоходоо баһаншье амархабди даа, нормоёо гурба дахин сохом дүүргэхэ байхабди, — гэжэ Зүгдэрынь бүри согтой болоно. Хүбүүд моридоо эмээллэжэ бухалаа шэрэхэеэ гараба.

—Тэндэ, тэрэ бухалай хажууда һүриин һуури хэхэмнай гээшэ гү,—гэжэ Дулсан үндэршэг, тэгшэ газарта байһан томо бухал тээшэ заана.

Дулсан дүтэ тойроной бухалнуудые бултыень оруулжа үгөөд, тамхилхаяа газарта һууна. Рэгзэн Зүгдэр хоёр һүүлшынгээ бухалнуудые абаашажархёод, һубарилдан пэшэгэнэсэ гүйлгэлдэжэ, Дулсанай хажууда туласа ерээд, моридһоо хүнгэхэнөөр һүрэлдэн буужа, газарта эльгэлдэн хэбтэнэ.

—Зай, хэды хэдые шэрэбэбта?

—Би дүшэн юһые шэрээб,—гэжэ нэгэ бүдүүн һогообор үбһэ амандаа хэжэ хэбтэһэн Зүгдэр харюусана.

—Би дүшэн наймые. Зүгдэр, яагаа һөөлбши даа. Һуури хэлсэһэн, шэрээгүй ганса бухалаа тоололсоно гүш даа!

—Теэд яахабиб, би тэрэ бухалай хажууда түрүүн абаашаа бэшэ һэн гүб?

—Зай, зай, ганса бухалай түлөө бү тоосолдыт даа,—гэжэ Дулсан багынхяа һанаад энеэбхилнэ.

...Хүбүүд ондоо тээ бухал шэрэжэ оробо. Уралдажа ябажа хүдэлнэ. Рэгзэнэй хахад харгыдаа ошоод ябатарынь бухал дороһоонь томо гэгшын ормог гаража, аргамжань ходорон, бухалынь үлэшэбэ.

Мэтдээд мориһоо буун гэхэдэнь, уламынь һула болошоһон байжа, эмээлынь хууран, моринойнь хабһанда гарашана. Заһаха гэжэ байтарынь хаанаһаашьеб хорото шара бии боложо, морининь турьяад, һүүлээ шарбан, газар ээлжээ эхигүй дэбһэжэ булгин эмээлээ гэдэһэндээ гаргажархиба. Заһаха гэхэдэнь тархяараа сохихоёо һанажа, годигоножо дүтэшье хүргэнэгүй. Рэгзэн хүлэртэрөө носолдоно. Теэд Зүгдэрөө ооголхо гэхэдэ, тугаарайнгаа тар тур гэлдэһые һанан зүрхэсэнэ. Зүгдэрынь тээ холо, һүриингөө һуурида бүри дүтэлһэн хойноо бухалаа урбуулжархёод, тэрээнтэсэ сүлөөгүй носолдожо байтараа Рэгзэнээ харажархиба. Морёо шамдуу тушажархёод бии шадалаараа нүхэр тээшээ гүйбэ. Рэгзэндэ орходоо шүрбэһэтэйхэн гараар моринойнь амые угзаржа, бадашажа номгодхоод, уламыень шадамараар тайлажа, эмээлыень заһаба.

—Хара даа, хара даа, тэрэ хорото шара дахин гараад ябана,—гэжэ Рэгзэндээ һүхирнэ. Хамһажа, малгай ташуураараа сохижо байжа тэрэниие үгы хэбэ. «Дайгаа даража, даагаа һүүлдэбэбди» гэһэндэл хоюулан хүхинэ.

—Мориндоо мордо. Би бухалыешни оруулаад үгэһүүб.

Рэгзэн нүхэрөө инагаар хаража, «наһаараашье мартахагүйб даа» гэжэ ойндоо шэбшэн, мориндоо мордоно.

Г. Доржиева.

НИКОЛАЙ ДАМДИНОВАЙ ШҮЛЭГҮҮД ТУХАЙ

...лай Дамдинов залуу поэт ...нһээ урагша тэрэнэй бэшэ...гүүд хаа яа газетэ, жур...дээгүүр үзэгдэдэг һэн. Мү...залуу поэдэй шүлэгүүдэйнь ...бари болоһон номыень[1]) уншахадаа ямархуу маягтай...шэдэгыень шэнжэлхэ арга...бобди.

...поэт эрилтэ ехэтэй уншаг...үлүү хүндэлдэг гээшэ ха. ...шагшадынь хэд гээшэ ааб ...шүлэгүүд соогуур өөрынгөө ...юумые адаглажа бэдэржэ ...шүлэг найруулагшад боло...м.

...шүлэглэл анханһаа хойшо ...оё, һонор тодо байһан түүхэ... Тиимэһээ шүлэглэлгын тус ...үг залгажа ерэһэн манай ...уран шүлэглэлгын шэнжэ ...ээшэ гэжэ болоногүй. Ондоо...өө үеын хэлэн дээрэ бол...хэдэ, Николай Дамдиновай ...дог маяг манай бурят поэ...дици бэшэ байна.

...сан ганса Сэсэгтээ
...м морёороо хиисхүүлнэм.
...гар хүндэ сасагтай.
...гой минаада шэрбүүлнэм.
...заамнай бидэ хоёрые
...тээшэмнай шэдэлдэг зантай:
...дуранаймнай хэр бэхиие
...жэ туршажа, шалгаха
гэнэлтай?

...мэтэ уран зохидоор тааралда... шүлэглэлнүүд дайралдахадаа ...поэдүүдые һажаалдахаал ...Николай Дамдиновта адли ...болошоно. Бурят ёһоор уран...ар шүлэглэжэ шадахал ...газаа талаараа ялагас гэхэ ...залуу поэт дэмы бэдэрнэ.

Зарим шүлэгшэд байдаг. Тэдэнэй шүлэгынь уншахада шүлэг лэ хэбэртэй байха. Зүгөөр һүүлээрнь хэлэхэ бариха һанал гэжэ түрэхэгүй. Николай Дамдиновай шүлэгүүд тиимэ бэшэ: заабол буруушаадаһан гү, али зохидшоодоһон хүрэхэ юм. Дамдинов боро юрьеэнэй поэт бэшэ. Тэрэ хожомоо шууяа татаха, шэнэ шэнэ юумэнүүдые шэдэлхэ шадалтай. Тиимэһээ тэрээнэй үлүү гаргадаг заншалые буруушааха ёһотойбди.

Николай Дамдиновай шүлэгүүдые уншахада өөрынгөө бурят шүлэг зохёолгын хуули ёһонуудые ород тээшэнь дүтэ болгохо гэжэ оролдодогынь ехэ элеэр харагдана. Николай Дамдинов энэ талаараа бэшэнэй дунда илангаяа илгардаг юм. Ородой шүлэг зохёолгын хуулиие бурят хэлэнэйнгээ һуури дээрэ баталха гэжэ залуу поэт саг үргэлжэ эрмэлзэжэ ябана. Энэ хэрэгтэ тэрэ яһалашье амжалта түйлаа.

Заха үзүүргүй нэгэл юумэ дабтаад ябашаһан орёо шашаг уралалганууд соогуур хии талаар төөрингүй, тэрэ хододоол поэтическэ образ бэдэржэ ябадаг юм. Энэнь ехэл һайн, бэлигээ хурсадхахадань хэрэгтэй шэнжэ гээшэ аа гү. Манай үльгэр туужануудай урадан гарашадаг үлүү шашаг «үбшэнһөө» һалаха тэжэ гэшхэгдээгүй шэнэ зүргэхэнөөр алхадаг поэдүүд олониитэ уншагшадай зүгһөө «бэрхэт» гэһэн дэмжэлтэ абаха ёһотой. Юундэб гэбэл, байһан лэ «хуушан хубсаһаараа» ходол ябажа байхагүй, уран шүлэгөө саашадань һалбаруулха шэнэ аргануудые бэдэрхэ уялгатайбди.

Николай Дамдинов поэзидэ шэнэ «зүргэ» бэдэрхэдээ юумые сэхэ нэрлэнгүй, онсо шэнжыень оложо, зэргэшүүлжэ байгаад, шэлжэмэл поэтическэ образоор хөөрэдэг зантай. Тиимэһээ тэрэнэй шүлэгүүд соогуур һанагдаагүй зэргэшүүлгэнүүд ехэ олон дайралдана.

Поэтическэ хөөрөөнэй энэ маяг хадаа поэзиие ухаанай гүйсөөр зэбсэглэдэг, үгын бэшэ, харин бодолой уранаар баяжуулдаг байна.

Байгаалиишье, жэшээнь, зураглан бэшэхэдээ Николай Дамдинов тэрээнэй барагар уйдхартай гү, али сэбэр сэлмэг байһые минил тиимэ гэжэ нэрлэнгүй, уран шэлжүүлгын болон бэшэшье поэтическэ аргануудай хүсөөр хүнэй сэдьхэлые дайраад абана. Хэрбээ поэтическэ зохёол хүнэй сэдьхэл зүрхэ дайража, хэрэгтэй мэдэрэлээ уншагшын зосоо түрүүлээгүй һаа, үг зорилгоёо дүүргэдэггүй ха юм.

«Пейзаж» гэһэн шүлэгые хараад үзөө һаатнай манай хэлэһэн үгэнүүдые баримталха гэжэ һанагдана.

Нүгөө талаһаа манай залуу поэт үлүү гаргажархин алдана. Ородой ехэ ехэ поэдүүдэй, илангаяа Маяковскиин дүршэлые абаха һанаатай элдэб янзын туршалгануудые хэхэдээ Николай Дамдинов түрэл хэлэнэйнгээ нугалбариие эбдэжэрхихэеэ һанана. Заримдаа мүр бүхэнинь ондо ондоо болоно, шүлэгүүдынь жэгдэ бэшэ байна. Муушаг шүлэг соо жэгтэй мэргээр оноһон мүрнүүд дайралдаха юм. Поэдэй сардамал поэтическэ бодолнууд заримдаа энэ тэрэ шүлэгүүд соогуур ялагас гэлдээд үнгэршэдэг. Жэшээнь, «Ангуушан» гэжэ шүлэг соо ангуушанай гэрһээ ой гараһан харгые юрэл дурдаһан шэнги аад, гэнтэ нэгэ иимэрхүү онсо һайнтай, уран мэргэн мүрнүүд дайралдашана:

Уян, хүсэтэй мүсэнүүдшни.
Утаһан мэтэ татаатай
Гартаа бажууһан буудашни
Галта үхэл таглаатай.

Николай Дамдинов үшөө нэгэ иимэ маягтай. Хэршье мэргэн бодолтой һаа, уран үгын урадхалые эбдэжэ, һэлгүүлжэ байгаад, шүлэгөө ойлгосогүй, аягүй гуримтай болгожорхидог. Ондоохон бодол олохо гэжэ бэдэрэ бэдэрһээр залуу поэт тэрэ ондоохон бодолоо тэмдэглэхэ уран үгэ тухай мартажархина. Уран үгэ гээшэ минии мэдэлдэ байһан эгээл хүсэтэй зэбсэгни болоно гэжэ поэт мартаха ёһогүй. Уран үгын саана уяхан зүрхэнэй хүдэлсэ багтааһан шүлэгүүд уншагшадай сэдьхэлые урин һэбшээгээр эльбэхэ, зүрхэчэйнь оёорто аятай мэдэрэл түрүүлхэ, ухаанайнь үзүүртэ шэнэ һанал бии болгохо—иимэ «шэдитэй» байдаг. Поэзиин энэ шэдиие оложо шудалаагүй поэт ехэл һонигүй шүлэг бэшэдэг.

Николай Дамдиновай лирическэ шүлэгүүд муу байна. Тэдэнь хүнэй зосоохиие заахашье хүдэлгэнэгүй. Инаг дуран тухай уриханаар бэшэхын оронд бүдүүлигшэгээр энэ тэрэ юумэ дайрана:

Хажуудам яоагша — олые үзэһэн
хүйхэр,
Хайшаншье гээд һэм, туужалжа
орохол дураяа.
Басагадта түйлаһан илалтынгаа
түүхээр
Бардамшагаар: «Зай, шамайгаа
хараяа!»

Эдэ мүрнүүдые уншаад, уран шүлэг гээшэ гэхээр бэшэ байна. Поэдэй лирическэ шүлэгүүд соо арюун сэбэр, гэнэн сэхэ инаг дуран тухай ехэл бага хэлэгдэнэ. Ямар бэ даа нэгэ урид хараалһан алхамууд, юу хээ дайран, хүниие гайхуулха гэһэн шэнги орёо далда бодолнууд болоод лэ дүүрэшэнэ. Инаг дуранда абтаһан залуу хүнэй — поэдэй өөрынь уян сэдьхэл тэрэ орёо далда бодолнуудайнь саанаһаа харагданагүй. Ондоохон болгохо гэһэн эдэ бүхы аашануудынь һанаанһаа абтаһан аад, уран шүлэгэй хүсэгүй болошоно. «Басаган» гэһэн үгэ Дамдиновай шүлэгүүд соогуур ходол дайралдаха юм. Теэд энэ урихан үгэ сооһоо залуу зүрхэнэй олодог нангин һаруул мэдэрэлынь ойлгогдоногүй.

Николай Дамдиновай шүлэгүүдые уншахада заримдаа «ухаагаа харуулха», «таабари таалгаха» гэһэндэл ольһогүй хүйтэншэгөөр, гуримгүй салбуушагаар иишэ тиишэнь анхаралаа шэдэлжэрхиһэнинь эли харагдана. Энэ маягынь һайнтайшье, муутайшье гэжэ һанагдана. Яахадаа һайн бэ гэхэдэ, дэлисэ ехэтэй уулын бүргэд мэтээр ухаан далай дээгүүр иишэ тиишээ эликые һэдэһэн эрмэлзэлгэ бии гээшэ ха. Ямар муутайб гэхэдэ, «дүүлин байһан ухаанайнгаа» гүйсые адли хүсэтэй уран үгөөр бүхэлэн гагнажа арай биранагүй. Энэнь юунһээ болоноб гэжэ саашань ухашалаа һаа, Николай Дамдинов бурят хэлэнэй нарин нугалбарита баялигые гүйсэд шудалаадүй ябана. «Хэлэндэ хүсэд ороһон» хойноо залуу поэднай энэл маягаараа аашалаа һаа ёһотой һайханшье, гүнзэгы бодол багтааһаншье шүлэгүүдые бэшэжэ шадаха гэжэ шэнжэлмээр байна. Үгэ бүхэнэй олон янзын удха, элдэб шэнжэтэй нугалбари гэхэ шэнги уранзохёолшодо онсо хэрэгтэй арга зэбсэгүүдые нарин нягтаар шудалха бүрсэ Николай Дамдинов һайнаар бэшэдэг болохо гэжэ һанагдана. Тэрээнһээ гадна, ород поэдүүдые һажаалдахадаа Николай Дамдинов ород хэлэнэй хуули ёһые бурят хэлэндээ сэхэ няажа «һажаалдана». Үгэнүүдэй нэгэ хэды аягүй холбоонуудые харуулхамнай: «эмээлдээ ургашоо хэбэртэйб», «гэрнүүдэй һүрэг» «обёордоггүймнай — халаг...», «һуунамди хүбүүн эхэтэйгээ», «ойнуудайшэмэгые», «хасуурид», «энеэбхилнүүдээ тарнихайт» гэхэ зэргын таараллдалнууд поэдэй ород хэлэнһээ үндэһэ абажа ухаалдиһые тэршэлнэ. Энэ мэтын дутуу дундые редактор Ц. А. Жимбиев хараха ёһотой байгаа.

Литературна бурят хэлэнһээ гажа буруугаар хэлэһэн ушарнуудшье бии. Жэшээнь: «бурхаяа дурдан», «мултархаяа магадгүй» г. м. олон.

Хоёр лирическэ поэмэнүүдээр суглуулбаринь түгэслэнэ. Бэлигэйнь жэгдэ бэшэ гээшэнь гайхалтай! Шүлэгүүд соогоо гаргажа ядаһан инаг дуран тухайһаа залуу поэт «Инаг дуранай хүсэн» (Ангарай домог) гэжэ поэмэ соо айхабтар зохидоор бэшэнэ. Ангар басаганай Байгал эсэгэһээ зугадажа ошоһон тухай урданай домог үгые шадамараар хэрэглэн, инаг дуран тухай поэт абьяас ехэтэйгээр, инагай халуун охитойгоор дэбэргэн хөөрэжэ шадаа. Байгал далайн абари ааша болон оршон тойронхи байгаалиин гоё һайханиие харуулхадаа зүрхэ хүдэлгэмэ уран шүлэгөөр үгэлэн холбуулан магтана.

Нүгөөдэ «лирическэ поэмыень» уншахада тад ондоо шүлэглэл болошоно. Нэн түрүүн нюдэндэ тороһон юумэн тэхэдэ, Маяковскиие һажаалдаһанинь элитэ. Хубхай таамаг һажаалдаашан гү, али ород поэдэй өөрын маягтай поэзиин һургуули таража, бурят шүлэглэлэйгөө хуули аргануудые баяжуулаа гү гэжэ ухаалдижа үрдибэгүйбди. Энэ асуудал энээнһээ хойшонхи олохон литературна хөөрэлдөөнүүдэй хэлсэхэ зүйл болохо ёһотой.

Николай Дамдиновай өөрынгөө шүлэгүүдээр манай бурят поэзидэ ондоохон сууряа асаржа ерэһэнинь дамжаггүй. Энэ сууряанинь манай литературые сэгнээшэд болон һонирхоошодой шэхэндэ дуулдаха байһанинь мүн лэ дамжаггүй.

Н. ОЧИРОВ.

---

[1]) ...Дамдинов «Баргажан» Бурмон... ...55.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Чехословакида ошоод байна

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Чехословакиин машина бүтээлгын промышленностиин томо центрнүүдэй нэгэн бологшо Брно городто октябриин 14-нэй үглөөгүүр ерээ. Национальна суглаанай түрүүлэгшэ Зденек Ферлингер, Национальна суглаанай президиумэй зарим гэшүүд делегацитай хамта ябалсаа.

250 километрын замда ябахадань делегациие городууд болон тосхонуудай ажалшад ехэ hайнаар угтадаг байгаа.

Брно городто орожо ерэхэдэнь, Брненскэ областной национальна комитедэй түрүүлэгшэ Ян Неделка айлшадые угтаа.

Чехословацка Республикын болон СССР-эй гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэhэн талмай дээрэ, тэрэ шадарай үйлсэнүүдтэ 60 манга гаран хүнэй хабаадалгатай митинг үдын хойто тээ болоо.

Чехословакиин болон СССР-эй гүрэнэй гимнүүдэй наадагдаhанай hүүлээр Брненскэ областной национальна комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, КПЧ-гэй ЦК-гэй гэшүүн, Франтишек Тимеш митингые нээгээд, тобшо үгэ хэлээ. Удаань, Брненскэ областной национальна комитедэй түрүүлэгшэ Ян Неделка үгэ хэлээ. Советскэ парламентска делегациин Чехословакида ерэлгэ хоёр арадай хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаае харуулхаhаа гадна, бэе бэеэ бүри hайнаар ойлголсохо, энэ хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhалха байна гэжэ тэрэ онсо тэмдэглээ.

Советскэ парламентска делегациин зүгhөө харюугай үгэ хэлэхэдээ, РСФСР-эй Культурын министр, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Т. М. Зуева делегациин гэшүүдые hайнаар угтаhанайнь түлөө Брно городой хүн зондо баясхалан хүргэhэн, Моравска хизаарай бүхы ажалшадта Советскэ Союзай хүдэлмэришэд, таряашад ба ажалша интеллигенциин амаршалгые дамжуулhан байна. Танай гайхамшагта орондо, Чехословакиин хүдэлмэришэн ангида, таряашадта болон ажалша интеллигенцидэ советскэ арад ехэ дуратайгаар ба хани халуун мэдэрэлтэйгээр хандадаг байна гэжэ Зуева хэлээ.

Брнодо эмхидхэгдэhэн чехословацка машина бүтээлгын республиканска выставкэдэ делегациин гэшүүд үдын хойно орожо хараа. Брнодохи выставкэ хадаа шэнэ байдалые зохёон байгуулхын түлөө арбан жэлэй турша соо чехословацка арадай хэhэн тэмсэлэй ба ажал хүдэлмэриин гайхамшагта дүн боложо үгэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Брненскэ областиин курортнуудай нэгэн Лугачавице орохоёо октябриин 14-нэй үдэшэ гараа.

(ТАСС).

ООН-эй Генеральна Ассамблейн X сесси дээрэ СССР-эй делегациие толгойлогшо В. В. Кузнецовой хэhэн мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 13. Аюулгүйн Соведэй саг зуурын гэшүүдые hунгаха hунгалта тухай асуудалаар ООН-эй Генеральна Ассамблейн X сессидэ СССР-эй делегациие толгойлогшо В. В. Кузнецов пресс-конференци хэhэн байна.

Аюулгүйн Соведэй саг зуурын гэшүүд байhан Шэнэ Зеланди, Бразили ба Турциин оронло, ООН-эй Уставай дүримэй ёhоор Аюулгүйн Соведэй саг зуурын гурбан гэшүүдые Генеральна Ассамблей hунгаха болоод байна гэжэ мэдүүлгэ соогоо В. В. Кузнецов hануулба.

Аюулгүйн Соведэй составта тэрэнэй саг үргэлжын табан гэшүүдэй хажуугаар, мүн саг зуурын зургаан гэшүүд байдаг. Аюулгүйн Соведэй гэшүүдые дэлхэйн алишье хубиhаа тэнсүүгээр hунгаха принциптэ зохилдуулан Нэгэдэмэл Нацануудай Генеральна Ассамблейн тэдэниие hунгадаг байhаниинь мэдээжэ гэжэ В. В. Кузнецов хэлэбэ. Энэ талаар 1946 ондо Лондондо джентльменскэ хэлсээн хэгдэhэн байгаа. Тэрэнэй ёhоор дэлхэйн географическа бусад районуудай оронуудтал адляар, Зүүн Европын оронууд нэгэ гүрэнөө Аюулгүйн Соведэй саг зуурын гэшүүнээр hунгуулха зэргэтэй.

Энэ принцип хэдэ хэдэн жэлнүүдэй туршада сахигдадаг байгаа. Иимэ принципэй зүб ба таарамжатай байhыень оршожо байhан сагhаа хойшо Нэгэдэмэл Нацануудай организациин олоhон дүй дуршэл гэршэлнэ гэжэ тэмдэглээд, В. В. Кузнецов иигэжэ хэлэбэ:

Гэбэшье, hүүлэй жэлнүүдэй туршада Зүүн Европын оронууд тушаа энэ принцип эбдэгдэдэг байhаниинь гэмшэлтэй. Тэрэ ушарhаа Аюулгүйн Соведэй саг зуурын гэшүүдэй составта тус районой оронуудай өөhэдынгөө түлөөлэгшэгүй байhаниинь хуули буса ябадал байгаа. Иимэ байдалые таатай гэжэ тоолохын аргагүй.

Уласхоорондын хэлсээнүүдые эбдэн, Зүүн Европын оронуудта хамаатай Аюулгүйн Соведтэхи hуурие Зүүн Европоhоо хэдэн мянган миль газарта байhан Филиппиндэ мүнөө Аюулгүйн Соведтэ болохоёо байгаа ээлжээтэ hунгалтын үедэ үгэхэ гэhэн шэнэ hэдэлгэ хэгдэжэ байна гэжэ СССР-эй делегациие толгойлогшо үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Зүүн Европын районой оронууд хоорондоо хэлсэжэ, Аюулгүйн Соведтэ болохоёо байгаа hунгалтада өөhэдынгөө кандидадаар энэ жэлдэ Польшые дэбжүүлээ гэжэ В. В. Кузнецов хэлэбэ. Энэ шиидхэбэриин зүб байhые тодорхойлхо зуураа, уласхоорондын эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые сахин хамгаалха хэрэгтэ Польшын пилээд ехэ туhа нэмэри хэhые В. В. Кузнецов hануулба. Жэшээнь, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ союзна гүрэнүүдэй илалта туйлаха хэрэгтэнь польско арад зон гайхамшагта үүргэ дүүргээ hэн, дайнай хойто тээхи үедэ уласхоорондын эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые сахин хамгаалхын тула хамтаараа гаргаhан хүсэлэл оролдолгодо Польша эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгын хойноhоо ажаглан хинаха нейтральна гүрэнүүдэй комиссиин гэшүүн, мүн тэрэшэлэн Индо-хитадтахи уласхоорондын комиссиин гэшүүн байха зуураа. Польшын хэhэн ажал ябуулга тухай В. В. Кузнецов энээнтэй дашарамдуулан хэлэhэн байна.

Зүүн Европын оронуудаар дэбжүүлэгдэhэн Польшые Аюулгүйн Соведтэ hунгахагүй гэжэ hэдэhэн ябадал дүрбэн гүрэнүүдэй Женевскэ зүблөөнэй hүүлээр уласхоорондын оршон байдалай hайн тээшээ хубилжа байтар Нэгэдэмэл Нацануудай Организациие хойшонь татаhан хэрэг болоод байhыень харангүй байхын аргагүй гэжэ советскэ делегациие толгойлогшо хэлэбэ. Уласхоорондын бии байгаа хэлсээнүүдые эбдэхэ гэhэн эдэ hэдэлгэнүүд «Женевын ёhо заншалда» таарангүй, уласхоорондын харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудаа ООН-эй амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ haад болоно.

Польшын кандидатурын түлөө Советскэ Союзай делегаци голосоо үгэхэ юм гэжэ мэдүүлгынгээ түгэсхэлдэ В. В. Кузнецов тэмдэглээд, энэ кандидатурые бусад делегацинууд дэмжэхэ бэзэ гэжэ найдаба.

(ТАСС).

Английска корабл... отряд Ленинград... байна

Олон тоото ленинград... тябриин 14-дэ экскурси... танска флагманска ... «Триумф» авианосец боло... табидаг «Аполло» гэжэ с... гаража хараhан байна.

Британска морягууд ... театрнууд болон кинодо... ралгаяа үргэлжэлүүлhэ...

Октябриин 14-нэй үгл... рополиин флодые команд... мирал Майкл Денни, тэр... ябалсаhан британска о... Серафимовска кладбищ... Тэндэ Эсэгэ ороноо ... Агууехэ дайнай үедэ Лен... дые хамгаалха үедэ эрэ... тойгоор наhа барагшадай ... гай дэргэдэ адмирал Май... венок табяа.

Адмирал Майкл Денни hа... тэрээнтэй суг ябалсаhан... нүүдтэй далайн-сэрэгэй ... музейдэ орожо хараа.

Далайн-сэрэгэй базын ... адмирал И. И. Байков ... флодой кораблынуудай о... дэй хүндэлэлдэ зорюулан ... нүүдэй байшан соо уулза... гөө. Нева дээрэ байhан со... рабльнууд дээрэ британск... рын офицернууд болон ... цернүүдтэ зорюулагдан үды... эмхидхэгдэhэн байна.

Метрополиин флодые ... лагша адмирал Майкл Ден... английска кораблынуудай ... нууд «Триумф» авианосе... дээрэ советскэ айлшадта ... уулзалга эмхидхээ.

Октябриин 14-нэй үдэрэй ... та С. М. Кировэй нэрэмжэт... дээрэ британска эскадрын ... лагдамал командын ба ... ска матроссько клубай ... хоорондо хани ёhоной ф... матч ленинградайхид хараа... Хани ёhоор үнгэрhэн энэ у... 4:0 гэhэн тоотойгоор сове... манда шүүгээ.

(Т...

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Югославяар ябажа байна

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци «Нови сад» гэжэ пароходто hуугаад Дубровникhоо Сплит орохоёо октябриин 14-дэ гараа.

Сплидтэ ошоод байхадаа советскэ парламентска делегаци тэндэхи верфьнүүдтэ, мүн «Юговинил» гэжэ пластмассын заводто орожо хараа.

Черногориин Арадай скупщинын түрүүлэгшэ Блажо Иованович СССР-эй Верховно Соведэй делегациин хүндэлэлдэ зорюулан үдын хоол хэhэн байна. СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта хандан үгэ хэлэхэдээ, Блажо Иованович иигэжэ тэмдэглээ. СССР Югослави хоёрой бэе бэедээ парламентска делегацинуудые эльгээлсэлгэ хоёр арадай хоорондохи хани барисаа саашадань бэхижүүлгэдэ туhалха байна.

Верховно Соведэй делегациие толгойлогшо А. П. Волков харюугай үгэ хэлэхэдээ, советскэ парламентска делегациие хүндэтэйгөөр угтаhанайнь түлөө баясхалан хүргөө.

Советскэ Союзай ба Югославиин хоорондохи хани барисаанай саашадаа бэхижэхыень, Югославиин коммунистнуудай союзай хүтэлбэрээр золтой жаргалтай ерээдүй тээшээ дабшажа ябаhан Югославиин арадуудта амжалта туйлахыень хүсэжэ байhанаа үгынгөө түгэсхэлдэ советскэ делегациие хүтэлбэрилэгшэ хүсэhэн байна.

(ТАСС).

Советскэ сэрэгэй кораблынуудай Англида хани ёhоор айлшалжа ошолготой дашарамдуулагдан советскэ посольстводо уулзалга болобо

Советскэ сэрэгэй кораблынуудай Англида хани ёhоор айлшалжа ошолготой дашарамдуулан СССР-эй хэрэгүүдээр Англида байдаг этигэмжэтэ Н. Д. Белохвостиков октябриин 13-да Лондондо уулзалга хээ. Адмирал А. Г. Головко, Портсмудта ошоод байhан советскэ сэрэгэй кораблынуудай офицернүүд, английска далайн-сэрэгэй штабай начальник лорд Маунтбэттен, Портсмудай сэрэгэй базые командалагша флодой адмирал Джордж Кризи, далайн-сэрэгэй министерствын түлөөлэгшэд, дипломатическа корпусай гэшүүд, английска гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэд, хэблэлэй болон нииитын организацинуудай түлөөлэгшэд уулзалга дээрэ байлсаа. (ТАСС).

Советскэ сэрэгэй кораблынууд Англида ошоод байна

ЛОНДОН. Советскэ сэрэгэй кораблынуудай Англида хани ёhоор айлшалжа ошоhондо английска олониитэ ехэ анхарал хандуулна. Советскэ морягуудай английска морягуудтай уулзалга хани ёhоор үнгэрнэ

Дэлхэйн хоёр дайнай үедэ наhа бараhан английска сэрэгшэдэй памятнигта советскэ морягууд октябриин 13-най үдын хойно ошожо, тэрэнэй дэргэдэ венок табяа. Советскэ морягууд Лондоной эртэ урдын Тауэр гэжэ хэрэмые, ордонууд болон памятнигуудые энэ үдэрэй турша соо хараhан байна. Хаа хаанагүй советскэ морягуудые англичанинууд хани ёhоор амаршалдаг байгаа.

Гринвичскэ далайн-сэрэгэй колледжын кадедүүдтэ советскэ хэдэн офицернууд болон старшинанууд айлшаар ошоо. Кадедүүд советскэ морягуудые үдын хоолоор хүндэлhэн, колледжоёо, далайн-сэрэгэй музейе болон гринвичскэ гайхамшагта обсерваториие харуулhан байна.

Советскэ эскадрые командалагша адмирал А. Г. Головко, ахалагша хэды офицернүүдтэй хамта Лондоной лорд-мэртэ октябриин 13-да зорюута айлшалжа ошоhон байна.

ПОРТСМУТ. Гитлеровскэ фашизмда эсэргүү тэмсэлэй үедэ английска далайн-сэрэгэй флодhоо наhа бараhан матросууд болон офицернүүдэй хүүр дээрэ Англида ошоод байhан советскэ кораблынуудай морягууд октябриин 13-да веногуудые табяа. Венок табилгын үедэ Великобританиин болон Советскэ Союзай гимнүүд наадагдаа. Мүн советскэ морягуудhаа хүндэтэ харуул табигдаhан байгаа.

Балтийска флодые командалагша адмирал А. Г. Головко хадаа Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ фашистска флодто эсэргүүсэн хамтадаа тэмсэhэн өөрынгөө английска соратнигууд адмиралнууд Барнет, Барроу болон Майлс гэгшэдые урижа, «Свердлов» гэжэ флагманска крейсерэй борт дээрэ тэдэнтэй уулзаhан байна. Энэ уулзалга хани ёhоной оршон байдалда үнгэрөө. Английска адмиралнууд советскэ адмиралда бэлэгүүдые баряа.

Үдын хойнө адмирал Головко «Свердлов» крейсерэй борт дээрэ английска флодой адмиралнууд болон офицернүүдтэ зорюулан уулзалга хээ. Адмирал Фрэзер, Портсмудай далайн-сэрэгэй базые командалагша флодой адмирал Кризи, английска флодой дээдэ зэргын ба ахалагша хэдэн офицернууд уулзалга дээрэ байлсаа.

Үдэрэй 2 часhаа эхилэн «Александр Суворов» крейсерые болон эсминецүүдые хүн зон хаража эхилээ. Олон англичанинууд хүүгэдтээ хамта ерэжэ советскэ кораблынуудые хараhан байна.

Советскэ ба английска морягууд октябриин 13-най үдэшэ нүхэрэй ёhоор футбол наадаа. Ехэ үсэд шанга тэмсэлэй болоhоной hүүлээр, английска судья тэдэниие тэнсээ гэжэ тоолоhон байна. Матчын болоhон стадион дээрэ хүн зон тон олоор суглараа.

Хэдэн зуун советскэ морягууд английска столица Лондониие харахын тулада октябриин 14-дэ ошоhон байна. Бүлэг олон морягууд Портсмут городые харалгаяа үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

Эхэнэрнүүдэй шат... уласхоорондын ту...

Дэлхэйн бэрхэ бэрхэ эм... таршадай мүрысөөнэй юн... октябриин 14-дэ болоо.

Югославска шатаршан Л... Польшын чемпионка Голу... парти ехэ hонирхолтой б... луй шадамараар наадаж... вичта мат табяа.

Зворыкина (СССР) И... (СССР), Рубцова (СССР)... Силаниие, Неделькович (Ю... Гурфинкелиие (СССР) шүү...

Бусад партинуудынь ду... гүй хойнолуулагдаа. Тинхэ... сер (США) Иванова (Болга... энэ үдэр наадаагүй.

(Т...

Хоца НАМСАРАЕВ

(Замай тэмдэглэл*)

Июль hарын 9-нэй үглөөгүүр монгол уласай уран уранзохёолшодтой уулзаха боложо уряал абаад, засагай газарай олон дабхар ехэ ордон соо уранзохёолшодой ажалладаг таhагта орономди. Тэндэ уранзохёолшодой түрүүлэгшэ дарга Жаргал-Сайхан, нарин бэшэгэй дарганар Даша Дэндэб, Цэнгэй, Цэбэгмид түрүүтэй, жара гаран жэнхэни уранзохёолшод, ная гаран залуу уранзохёолшод альга ташалдан, баяр баясхалангаар угтажа, бүгэдөөрөө гар барилсан золголдономди.

Энээнэй hүүлээр уранзохёолшодой түрүүлэгшэ Жаргал-Сайхан, тобшохон үгэ хэлэхэ зуураа, «манай Монгол уласын уранзохёолшодой мүнөө эндэ советскэ уласай хүндэтэ айлшадтай уулзажа байгаа энэ уулзалга болбол одоо ехэ удхашанартай байна, энээниие хоёр уласын хоорондын халуун хани харилсаанай үрэ мүн гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиимэ болохолоор, монгол уласай уранзохёолшод ба уран литература болбол Агууехэ советскэ уласай уран литература ба уранзохёолшодтой, тэрэ тоодо Бурят-Монголой уран литература ба уранзохёолшодтой салашагүй түрэл хани нүхэр болон мандажа байсаниинь лабтай байха юм» тэжэ тэмдэглээд үгэеэ түгэсхэбэ.

Энээнэй hүүлээр, манай зүгhөө тобшохоноор үгэ хэлэгдэжэ, баяр хүргэхэ зуураа, монгол уласай ургажа, мандажа байгаа уран литературые ба уранзохёолшодые амаршалаад, саашадаа өөhэдынгөө уранзохёолой ажал тухай хөөрэжэ тэрээнhээ уламжалан зүрхэ инаг ёhоной ярилдаан эхилжэ, асуудал, харюу, hанамжануудаа хэлэлгэн гэхэ мэтэ нилээд удаан саг соо баяр баясхалангаар үргэлжэлhэнэй hүүлдэ, совет уласай уранзохёолшодой, тэрэ тоодо Бурят-Монголой уранзохёолшодой зохёол номуудые бэлэг болгон бариhанай дараа, ехэ баяраар гар гараа шанга адхалсан hайн hайхан юрөөлөөр уулзалгаяа түгэсхэлhэн байгаабди.

Эндэhээ уласай музейдэ ошонобди, энэ музей болбол анхан маршал Чойбалсанай hуужа байhан шулуун хоёр дабхар гоё hайхан тэртэ нээгдэhэн байха юм. Эндэ Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёрой бүхы наhанай ба хубисхалай ябадалтай холбогдоhон олдошогүй гайхамшагуудаар бүрилдүүлэгдэhэн байхаhаа гадна, монгол арадай хубисхал ба нам засагай түүхэтэ документнүүд эндэ хадагалагдана.

Бидэнэр бүгэдөөрөө хүлдөө улаан сэмбэ улабшануудые үмдөөд музей дотор ороходомнай, энэ музей эрхилhэн дарга угтажа, амар мэндые хэлэлсэhэнэй дараа бидэниие газаршалан хамагай түрүүшын таhагта оруулба.

Анха түрүүндэ Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёрой тусхай эмхидхэhэн нюуса хоёр кружогой нэгэдэжэ, монголой хубисхалта арадай намай эхин hуури табигдаhан ябадалай документнүүд эндэ харагдаба. Саашадаа хубисхалай хэрэгээр Чойбалсанай нюусаар советскэ уласта ошожо ябахадаа зам дээрэhээ олоhон, нэгэ түмэр таха, нэгэ бишыхан сарбаа hүхэ, нэгэ балта тэндэ табигдаhан байба, энэ олзонуудые Чойбалсан өөрөө тон hайн бэлгэ түгэлдэр олзо мүн, манай монголой хубисхалай хэрэг бүтэхын ба Агууехэ Октябриин хубисхалай удхашанарые монгол арадай хубисхал бэедээ шэнгээжэ абахын бэлгэ дэмбэрэл мүн гэжэ олзолон абаад, тэрээнээ ямаршье сагта орхилгүй хадагалжа ябаhаниинь мүнөө энэ музейдэ табяатай байхань тон ехэ hонирхолтой байба.

Баhа тэндэ Сүхэ-Баатарта нүхэр Фрунзын бэлэг үгэhэн уран нарин hылүүртэй сагаан мүнгэн hэлмэ. Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёрой хубисхалай үедэ тохожо ябаhан эмээл хазаар, үргэлжэ ябаhан буунууд, зүүжэ ябаhан гар буу, hэлмэнүүд, барижа ябаhан ташуур, үмдэжэ ябаhан хубсаhан, аяга дагам хүрэтэрөө тэндэ табяатай байна. Баhа зүйл бүриин бэлэгүүд, түүхэтэ эдлэлнүүд гэхэ мэтэ барагдашагүй гайхамшагууд байhыень үзэбэбди.

Мүн тэрэ үдэр Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёрой бэеые хадагалhан бумханда (усыпальницада) ошоhон байнамди. Энэ бумхан болбол Монголой засагай газарай ордоной үмэнэ талада, гэрэлтэй хүрин шулуугаар бодхоогдоhон, хоёр дабхар маягтай харагдаха юм. Энээнэй үбэр талын үүдэнэй хоёр талада буу бариhан хамсыдаа улаан бүд тэмдэгтэй хоёр сэрэг хүндын харуулда зогсоно.

Бидэнэр, хүндэ ёhололой венок сэсэг тэлэн үргэжэ, бумханай үүдээр аалихан ябажа ороходомнай зэргэлhэн сагаан мрамор шулуун хоёр абса (хуурсаг) табяатай байжа, тэрээнэй баруун талын абсада «Сүхэ-Баатар» гэжэ бэшэгдэhэн, зүүн талын абсада «Чойбалсан» гэжэ бэшэгдэhэн, энэ хоёр абсын хоёр талада мүн лэ хамсыдаа улаан бүд тэмдэгтэй хоёр сэрэг буу барин хүндын харуулда зогсожо байгаа hэн.

Бидэнэр, мүнөө сэсэгээ тэрэ хоёр абсын хоорондо хана түшүүлэн табижа, хэдэн минута ёhолон зогсожо байhанай hүүлдэ аалиханаар, хажуу талын үүдээр бусажа гараhан байгаабди.

Монгол арадай хубисхалай манлайда, арадай намай үнэн сэхэ замаар ударидан ябажа, өөрынгөө Монгол орондо, өөрынгөө монгол арадта эрхэ сүлөө, энхэ жаргалта болбосон байдал асаржа зохёолсоhон Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёрой аша табьяае эндэ гоё hайханаар тэмдэглэhэн тэды бэшэ, монгол ороной, монгол арадан саашадаа социализмын алтан замаар ажахы ба эрдэм соёлоо шэн зоригоор хүгжөөжэ, улам үндэр илалта амжалтануудаа үдэрhөө үдэртэ мандуулжа байhантай нягта холбогдон байhаниинь лабтай байна гээд hанажа, ёhолон зогсожо байгаа бэлэйбди.

Үглөө июлиин арбан нэгэндэ Бүгэдэ Найрамдаха Хубисхалта монгол арад уласай тогтоhонhоо хойшо 34 жэлэй ойн баярай түүхэтэ үдэр тэмдэглэгдэхэ байhан тула, мүнөө үдэшын 8 сагта монголой түб театр соо болохо баярай хуралда бидэниие уриhан байгаа.

Хотын гудамжанууд уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэжэ, засагай газарай ба сайдай яамангуудай ордонуудай хананuудта монгол уласай ба ахадүү гүрэнүүдэй ударидагша суута хүнүүдэй зурагууд, баhа туг далбаанууд, хэдэн зуугаад мянгаад электрын лампануудаар гэрэлтэн харагдажа, радиогоор хүгжэм ханхинан сууряатажа байба.

Театр соо гоё hайхан хубсаhатай арадай түлөөлэгшэд, малшад, ажалшад, албахаагшад, алдартай солотой айлшад, эрэгтэй, эмэгтэйнэр hуурinуудые эзэлэн дүүрэн hуунад.

Уданшьегүй хуралай президиумдэ монгол уласай нам засагай дарганар Дамба, Цыденбал, Дамдин, Лхамасурэн, Самбу, Ширендыб, Бальжинима, Жамбалдоржи сайднар, орлогшо сайднар, Советскэ, Хитадай, Чехословакиин, Корейн, Болгариин, Вьетнамай айлшад ба элшэн сайдууд hуужа, Монголой Ехэ Хуралай түрүүлэгшэ Самбу баярай хурал нээбэ. Улаан-Баатар хотын намай дарга, намай түб хороной гэшүүн Дамдин 34 жэлэй ойн баяр тухай элидхэл хэбэ. Энэ баярай хуралай түгэсhэнэй hүүлээр дуу наадан эхилжэ, тэндэ нүхэр Петрова монгол, ород, бурят дуунуудые ехэл хүгжэлтэй hайханаар, хэдэн удаа уряалай альга ташалган доро дуулаба. Баhа Монголой алдартай суутай, эрэгтэй, эмэгтэй дуушад мүн лэ хүгжэлтэй hайханаар дуулалдажа, альга ташалган болобо.

* * *

Июлиин арбан нэгэнэй үглөөгүүр. 10 часhаа эхилжэ, Сүхэ-Баатарай талмай дээрэ парад боложо түгэсhэнэй hүүлдэ, Улаан-Баатар хотоhоо арба гаран километр газарта уласай Наадан нээгдэжэ, бидэнэр уласай дарганарай hуудаг ехэ асарай баруун далида, мүн тэрэ мэтэ асар дооро уригдан hуубабди. Энэ наадanай хоёрто хоёр талын бүхэшүүлэй айхабтар ехэ дүхэригэй баруун зүүн захаhаа амарха асарнууд харагдана. Энэ дүхэригэй урда талада наашаа хараhан асар доро хүлэй дарганар hуунад, энэ хадаа барилдаанай үедэ арсалдаан буляалдаан гараа hаань, тэрээниие шиидхэжэ үгэхэ дарганар юм ха. Эндэ 256 бүхэшүүл золог, шуудаг үмдэжэ бэенүүдээ заhаад, барилдаха ээлжээгээ хүлеэжэ байха ушартай, золог гэдэгынь сээжэбшэ самса, шуудаг гэдэгынь алгабша үмдэн байдаг, эдэ бүхэшүүл соо, нашан гэжэ нэгэдүгээр солотон, арсалан гэжэ хоёрдугаар солотон, заан гэжэ гурбадугаар солотон, абарга гэжэ дүрбэдүгээр солотон, дархан абарга гэжэ табадугаар — хамагай дээдэ солотон бии.

Баhа эндэ 136 азарга 22 километр газарhаа, 181 ехэ морид 25 километр газарhаа, 130 дааган 10 километр газарhаа урилдаха юм байгаа.

Барилдаан эхилжэ, бар... дай бэе бэедээ hүр бар үзүү... хэрэлдэхэ, собхоролдохо, тэ... жууда ябадаг заhуулнуудай... рилан хашхаралдаха, бадаш... альгадаха гэхэ мэтэ тон hони... нууд үзэгдэхэ юм.

Эдэ бүхэшүүлэй барилдаа... дой урилдаан hүр харбал... үдэрэй турша соо үргэлжэл... найр нааданай үе соогуур М... үйлэдбэриин оронуудай, хүд... хын амжалта илалтануудые ... hан выставкэнүүдые үзэбэб... бүгэдые үзөөд байхада мон... дай ажал үйлэдбэри ба хүдөө... болон эрдэм соёлой тон ехээр... жа байhанай гайхамшагта ... нүүд эндэ эли тодоор, сохо... дото бэеэрээ харагдажа бай...

Жэшээлбэл, зүйл бүриин ... элдүүритэ арhанууд—шевро... гэхэ мэтэ янза бүриин бул... хэгдэдэг болонхой, тэдээгээр... hон зүйл бүриин хубсаhану... нэрэй үмдэхэ дээдэ зэргын о... гоё hайхан гуталнууд, эхэнэ... ридаг пянхуузанууд, сүүмхэ... рагдана. Баhа ноhоор нэх... нарин бүдүүн сэмбэнүүд, ура... угалзатуулан оёhон зурагууд... вёрнууд, гоё hайхан оймhо ... нүүд, нарин валенканууд, ... нууд, пулаадууд байна, мүн з... ляар хэhэн зүйлнүүд, була... тошылдожо бүтээгдэhэн зүй... баhа уран гоё зурагуудтай ... сабанууд, модоор бүтээгдэhэ... түхэл бүриин элдэб бараану... hайхан эмээлнүүд гэхэ мэтэ б... шагүй юумэнүүд харагдана... малажалhаа, таряаnажалhа... руулагдаhан зүйл бүриин үр... нууд, зүйл бүриин ноhонууд... шээлхэдэ, нэгэ хониhоо абта... килограмм торголиг нарин ... байба. Мүн малажалhаа ... зүйл бүриин эдеэнэй дээжэн... бяатай байба. Баhа тэндэ ... гоё hайхан эсгы гэр бүтээжэ... байна.

(Үргэлжэлэлынь хожом га...

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын октябриин 12, 13, 14 ба 15-най номернуудта.

Редактор Д. Л. ЛОБСА...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26 Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора—32-74, отв секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства —47-59, пропаганды и переводов — 35-1... культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00591. Типография министерства Культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5...